

แนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

THE IDEA OF TECHNICAL PROCESS OF JAKAY SOLO

IN HOK BOT SAM CHAN IN MON ACCENT

บรรพต โปทา

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บทคัดย่อ

งานวิจัยสร้างสรรค์นี้เป็นการนำเพลงหกบท สามชั้น มาประพันธ์ขึ้นเป็นเดี่ยวจะเข้สำเนียงมอญสอดแทรกอยู่ในทางการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ จากการศึกษาวิธีการตีจะเข้และการดำเนินกลอนจะเข้ที่ถูกต้อง ได้ดังนี้ ๑. การตีจะเข้ต้องมีความสม่ำเสมอและชัดเจน ๒. การดำเนินกลอนของจะเข้ควรคำนึงถึงทำนองหลักของเพลง การใช้เสียงที่มีอยู่จำนวนมากให้ครบถ้วน ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรคทำและวรรครับให้เกิดความสัมพันธ์กัน ควรสอดแทรกวิธีการบรรเลงที่มีลักษณะเฉพาะของ การดำเนินทำนองนั้นควรหลีกเลี่ยงการหักสำนวนกลอน หรือนำสำนวนกลอนของเครื่องดนตรีอื่นมาใช้ ๓.วิธีการตีจะเข้ในลักษณะเพลงเดี่ยว ควรคำนึงถึงทางเพลงที่จะนำมาใช้ว่าเหมาะกับผู้บรรเลงหรือไม่ ผู้บรรเลงต้องให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวอยู่เสมอ ผู้บรรเลงต้องฝึกฝนวิธีการพิเศษที่เกิดขึ้นในการบรรเลงเดี่ยวเพลงนั้น ๆ ให้เกิดความชำนาญ

วิธีการบรรเลงและลักษณะเฉพาะการบรรเลงจะเข้ เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงครั้งละ ๑ ประโยค (๑ บรรทัด) โดยจะแบ่งออกเป็นวรรคหน้า (ห้องเพลงที่ ๑-๔) วรรคหลัง (ห้องเพลงที่ ๕-๘) โดยมีทั้งหมด ๓๒ ประโยค การนับจำนวนบันไดเสียงผู้วิจัยได้นับตามจำนวนวรรคหน้าและวรรคหลัง รวมทั้งหมด ๖๔ วรรค บันไดเสียงที่ปรากฏมากที่สุด คือ บันไดเสียงทางกลาง ทดรxฟxชx พบ ๔๐ ครั้ง/ รองลงมา คือ บันไดเสียงทางชาวฟxชxตรx พบ ๑๘ ครั้ง/ น้อยที่สุด คือ บันไดเสียงทางเพียงอบน ดรขxชx พบ ๖ ครั้ง

จากผลการศึกษาวิธีการบรรเลงจะเข้เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้วิจัยพบลักษณะเฉพาะวิธีการบรรเลงและสำนวนกลอนต่าง ๆ รวม ๗ วิธีการบรรเลงและ ๖ สำนวนกลอน โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะที่ปรากฏ ได้ดังนี้ **พบลักษณะเฉพาะของวิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้** เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด ได้ดังนี้ วิธีการสับตสามเสียง พบ ๔๔ ครั้ง, วิธีการเปิดสายเอกเปล่า พบ ๑๓ ครั้ง, วิธีการสับตสองเสียง พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการตีดขยี้ พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการสับตเสียงเดียว พบ ๘ ครั้ง, วิธีการกรอแบบเชื่อมเสียง พบ ๓ ครั้ง และวิธีการรูดสายลวด พบ ๒ ครั้ง **พบลักษณะเฉพาะของสำนวนกลอนในเดี่ยว** จะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด ได้ดังนี้ สำนวนกลอนเสียงซิดข้าม พบ ๒๔ ครั้ง, สำนวนกลอนการตีดสลับสาย พบ ๑๕ ครั้ง, สำนวนกลอนเสียงซิด พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนวิธีลงเชื่อมต่อกัน พบ ๒ ครั้ง และสำนวนกลอนการเท่าเสียง พบ ๒ ครั้ง

Abstract

This research is Hok Bot Sam Chan song rearrangement for solo with Mon accent. From the study, appropriate using technique of Jakhay are ; to play evenly and clearly, to strict with main melody, to use all the sound of the instrument, to relate melodies of Wak Tha(the first four bars)with Wak Rab (the last four bars), to avoid using non-related melodies and using other instrument methods, to remind of appropriation of player and song and to practice for flexible playing.

For this song, researcher analyzes one sentence a time and divides in two parts. There are 32 sentence and 64 half sentence in this song. The most scale used in this song is Thang Klang scale “ทตรขฟข”(40 times), the second most is Thang Java “ฟขลขตรข” (18 times) and the least is Thang Piang Or Bon “ตรมขลข”(6 times).

According to the study, there are 7 distinctive methods and 6 melodic lines. The distinctive methods are three-pitch triplet(Deet Sabat Sam Siang) 44 times, strumming the high-pitched alternating with an open string(Poet Siang Ek Plao) 13 times, two-pitch triplet(Deet Sabat Song Siang) 10 times, Playing eight note pitch(Khayee) 10 times, one-pitch triplet(Deet Sabat Siang Diaoi) 8 times, euphonized gliding two notes 3 times and sliding on the wire strings 3 times. As for the latter methods, the melodic lines are; playing adjacent-punctuated notes(Siang Chit Kham) 24 times, switching string 15 times, playing adjacent notes(Siang Chit) 11 times, semi-tapping and semi-strumming (Kueng Kep Kueng Kro) 11 times, alternating between high notes to bass notes 2 times and playing the series of adjacent notes 2 times.

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานสร้างสรรค์ เรื่อง แนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ได้รับการสนับสนุนทุนงานสร้างสรรค์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่จัดสรรงบประมาณให้ดำเนินงานสร้างสรรค์ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณ ท่านอธิการบดีและผู้บริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ทุกท่านที่เล็งเห็นถึงความสำคัญและสนับสนุนให้ บุคคลากรในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้มีโอกาสพัฒนาผลงานทางวิชาการ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์ อาจารย์ถาวร สดแสงจันทร์ อาจารย์อภิชาติ ทวีพิเศษ อาจารย์วิรัช สงเคราะห์ อาจารย์ ดร.ชนะชัย กอผจญ ที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้วิจัย ตลอดจนความเมตตาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์จกกฤษณ์ วัฒนากุล อาจารย์นาวิ สาสงเคราะห์ อาจารย์ ดร.ทิพนงค์ กุลเกตุ ส.ต.ท.พลิชฐ์ วิสัยกล้า นายณบ ลัมประเสริฐ ที่กรุณาให้การช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญญาพิทักษ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัย นาฏศิลป์สุพรรณบุรี รองผู้อำนวยการ ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความช่วยเหลือและ สนับสนุน ทำให้ผลงานสร้างสรรค์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระทัยจากผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ ให้กับทุกท่านที่กล่าวมาด้วยความยินดียิ่ง

บรรพต โปทา

ผู้วิจัยงานสร้างสรรค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์.....	๑
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	๒
คำถามในการสร้างสรรค์.....	๒
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	๒
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓
๒.๑ วิธีการตีตะเซ้และการดำเนินกลอน.....	๔
๒.๒ วงปีพาทย์มอญ เพลงไทยสำเนียงมอญในประเทศไทย.....	๗
๒.๓ กระบวนการความคิดสร้างสรรค์.....	๑๑
๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๑๓
๓.๑ แนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	๑๓
๓.๒ เครื่องมือในการวิจัย.....	๑๔

สารบัญ (ต่อ)

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๑๔
๓.๒ การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๕
๔ วิธีการบรรเลงและลักษณะเฉพาะการบรรเลงจะเข้ เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท	
สามชั้น สำเนียงมอญ.....	๑๖
สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต.....	๑๖
โน้ตเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ.....	๑๙
๔.๑ วิเคราะห์วิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ.....	๒๓
๔.๒ ลักษณะเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ.....	๔๖
๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ วิธีการบรรเลง.....	๔๖
๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ สำนวนกลอน.....	๕๒
๔.๒.๓ สรุปผลการวิเคราะห์.....	๕๗
๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๕๙
๕.๑ บทสรุป.....	๕๙
๕.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๖๐
บรรณานุกรม.....	๖๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑	ตารางแสดงอัตราวิธีการบรรเลง..... ๕๗
๒	ตารางแสดงอัตราสำนวนกลอน..... ๕๘

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดหากแต่มีการคิดริเริ่มก็ประจักษ์ได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของสิ่งใหม่เสมอศาสตร์แห่งดนตรีก็เช่นกัน การรังสรรค์จากนักดนตรีไทยที่มีความสามารถมีภูมิรู้ที่ได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน ผ่านกระบวนการทางความคิด อีกทั้งมีกลไกในการสร้างแนวทางปฏิบัติระเบียบวิธีการประพุดซึ่งนับเป็นการสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นจนกลายเป็นวิวัฒนาการ จึงนับได้ว่าการประพันธ์เพลงขึ้นใหม่โดยยังคงยึดหลักจารีตและคงอยู่ในกรอบของแนวทางการบรรเลงที่ถูกต้องจากโบราณจะส่งผลให้บทเพลงไทยมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และเป็นการแสดงถึงพัฒนาการของผู้ที่ยังคงสืบทอดและได้รับความรู้ที่ตกทอดจากลูกศิษย์ของครูที่มีชื่อเสียงจากรุ่นสู่รุ่น บทเพลงไทยที่ผ่านการเวลาอันเนิ่นนานจนมาถึงปัจจุบันนี้ถือเป็นศิลปะวิทยาการอันทรงคุณค่า อันเป็นสิ่งที่หลอมรวมเอาความรู้ที่มีมาแต่ดั้งเดิมจนตกผลึกทางความคิดให้นักดนตรีในปัจจุบันได้ซาบซึ้งในรสของบทเพลงและตระหนักถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ในอดีตได้เป็นอย่างดี

การบรรเลงเพลงเดี่ยวนับแต่โบราณมา ผู้ที่สามารถบรรเลงเดี่ยวต่อสาธารณชนได้ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากครูผู้สอนว่าเป็นผู้ที่มีทักษะการบรรเลงที่ดีและเหมาะสมกับเพลงที่จะได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวได้ เนื่องจากเพลงเดี่ยวจัดเป็นเพลงที่ประกอบไปด้วยการดำเนินทำนองด้วยเทคนิคพิเศษที่แสดงถึงสภาวะภาพของผู้บรรเลง กอปรกับในแต่ละทางเพลง แต่ละสำนัก จะมีกลวิธีพิเศษเพื่อใช้ในการประพันธ์เพลงเดี่ยวก็จะมี ความยากง่ายแตกต่างกันออกไป ผู้บรรเลงจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบ ประสพการณ์และความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ฉะนั้นผู้บรรเลงต้องมีความสามารถที่หลากหลายและเกิดความชำนาญในการบรรเลงมากกว่าการบรรเลงจะใช้ในเพลงทั่วไป ดังคำกล่าวของนายมนตรี ตราโมท ว่าไว้ดังนี้

“การเดี่ยว เป็นการบรรเลงชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้เครื่องดนตรีบรรเลงแต่อย่างเดียว (ไม่นับเครื่องประกอบจังหวะ) การบรรเลงชนิดนี้มีความประสงค์อยู่ ๓ ประการ คือ เพื่ออวดทาง (วิธีการดำเนินของทำนองเพลง) เพื่ออวดความแม่นยำและอวดฝีมือ เพราะฉะนั้นที่เรียกว่าการเดี่ยวจึงมิได้มีความหมายแคบ ๆ แต่เพียงการบรรเลงคนเดียวต้องหมายตลอดถึงทางก็สมควรจะเป็นทางเดี่ยว เช่น มีโอตพั่น หรือวิธีการโลดโผนต่าง ๆ ตามสมควรแก่เครื่องดนตรีนั้น ๆ เพื่อให้ถูกความประสงค์ทั้ง ประการที่กล่าวมาแล้วนั้น”

(มนตรี ตราโมท, ๒๕๔๐, น. ๓๘)

การบรรเลงเพลงเดี่ยวซึ่งใช้แสดงถึงฝีมือของผู้บรรเลงแล้ว ก็นับเป็นการแสดงถึงความยากของการคิดค้นแนวทางการดำเนินกลอนของเพลงที่นำมาบรรเลงซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งเลยก็ว่าได้ เนื่องด้วยเพลงเดี่ยวที่นำมาบรรเลงจะต้องมีการแสดงถึง ท่วงทำนอง จังหวะ และอารมณ์ของเพลงและจะเห็นได้ว่าเพลงที่จะนำมาประดิษฐ์เป็นเพลงเดี่ยวนั้นมีไม่มาก

เพลงหกบท สามชั้น ถือเป็นเพลงที่มีการดำเนินกลอนที่หลากหลายลึกซึ้ง จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวเป็นอย่างมากและเป็นเพลงที่แสดงอารมณ์ของความเศร้าโศกมนตรี ตราโมทให้อธิบายเกี่ยวกับเพลงหกบท สามชั้น ไว้ดังนี้

“...พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือครุมีแขก)
เป็นผู้แต่งขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น เพิ่งมาครบเป็นเถาขึ้นเมื่อมีผู้ดัดลง
เป็นชั้นเดียวในสมัยรัชกาลที่ ๖ ความหมายของเพลงนี้ เป็นไป
ในทางรำพึงรำพันด้วยความโศกสลด”

(มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๓, น. ๕๐๖)

เพลงนี้จึงเป็นที่นิยมนำมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวสำหรับเครื่องสี อาทิ ซอสามสาย ซอด้วง และซออู้ หากแต่ในการประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวจะเข้ นั้นยังไม่ปรากฏเป็นที่แพร่หลายเท่าใดนัก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญต่อการนำองค์ความรู้จากผู้มีชื่อเสียงในการบรรเลงจะเข้ในปัจจุบันและกลัดกรองออกมา ทั้งนี้ในสำเสียงเพลงและสำนวนกลอนที่ผู้วิจัยเล็งเห็นเป็นสำคัญคือ การใช้สำเนียงเพลงของชาติอื่นเข้ามาผสมผสานในการประพันธ์เพลง เนื่องจากเพลงหกบท สามชั้น แต่เดิมนั้นมีสำเนียงมอญคละเคล้าอยู่ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการสร้างสรรค์เพลงเดี่ยวจะเข้ที่มีสำเนียงมอญเข้ามาผสมอยู่ในเดี่ยวจะเข้เพลงนี้ด้วย ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าสำเนียงมอญเป็นสำเนียงเพลงที่มีความใกล้เคียงกับกลอนเพลงที่มีอยู่ในเพลงหกบท สามชั้นอยู่มาก จึงทำให้เห็นสมควรที่จะใช้สำเนียงมอญเข้ามาใช้ในการประพันธ์เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้
๒. เพื่อสร้างสรรค์เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

คำถามในการสร้างสรรค์

๑. เพลงเดี่ยวจะเข้มีแนวคิดกระบวนการทางวิชาการอย่างไร
๒. การเดี่ยวจะเข้เพลงหกบทสามชั้น สร้างสรรค์เป็นสำเนียงมอญได้อย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการสร้างสรรค์

๑. แนวคิด หมายถึง วิธีการสร้างกรอบความคิดในการประพันธ์เพลงเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
๒. กระบวนการทางวิชาการ หมายถึง ขั้นตอนการผลิตงานสร้างสรรค์ตามหลักวิชาความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ
๓. เพลงเดี่ยว หมายถึง เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงด้วยกลวิธีการบรรเลงเพื่ออวดฝีมือ ความแม่นยำ และความชำนาญของผู้บรรเลง
๔. สำเนียงมอญ หมายถึง การเลียนเสียงสำเนียงทางดนตรีของเพลงมอญ

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยสร้างสรรค์ เรื่อง แนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ นี่เป็นการนำเพลง หกบท สามชั้น มาประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวจะเข้ ตามแบบขนบทางดนตรีไทยที่มีมาแต่ผู้วิจัยได้มีแนวคิดที่จะนำสำเนียงมอญเข้ามาผสมผสานให้เกิดเป็นเพลงเดี่ยวจะเข้ในมิติใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหัวข้อออกเป็นหัวข้อ ๓ ดังต่อไปนี้

๒.๑ วิธีการดีดจะเข้และการดำเนินกลอน

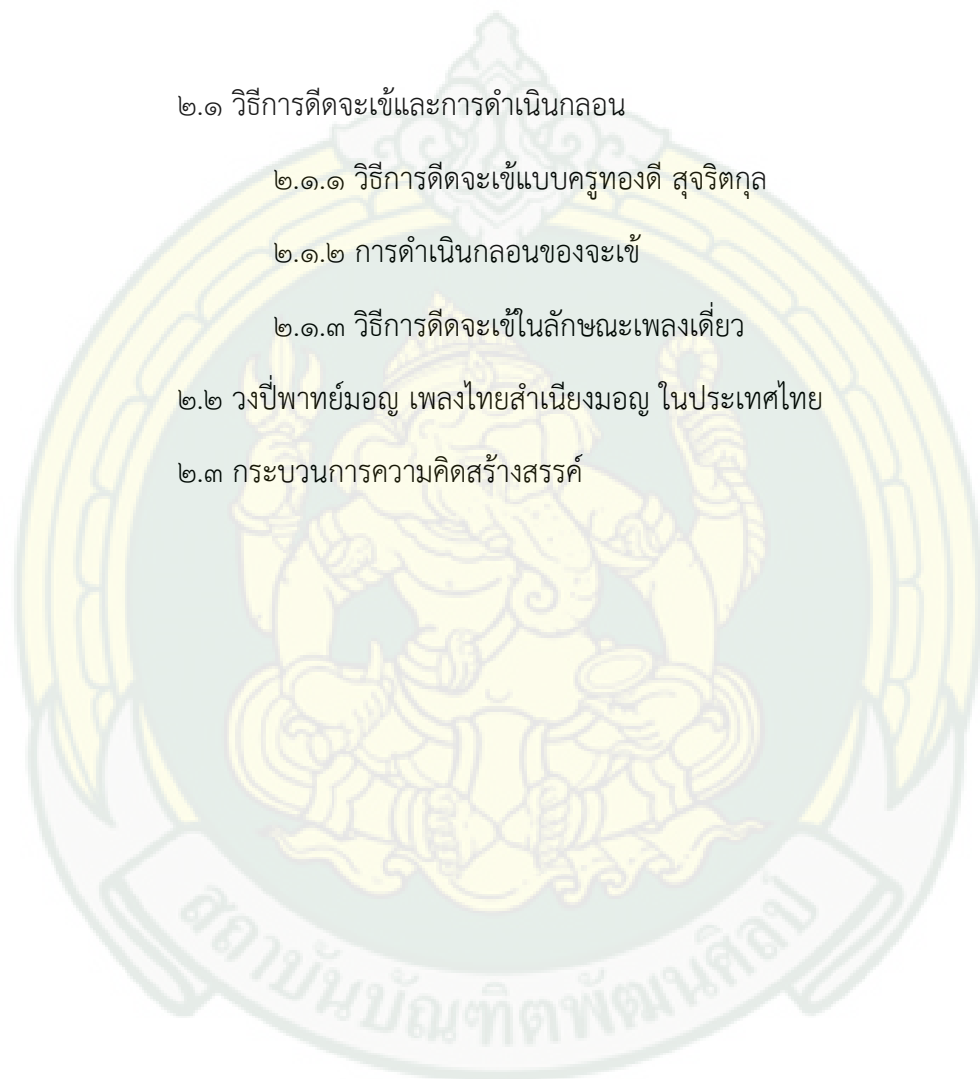
๒.๑.๑ วิธีการดีดจะเข้แบบครูทองดี สุจริตกุล

๒.๑.๒ การดำเนินกลอนของจะเข้

๒.๑.๓ วิธีการดีดจะเข้ในลักษณะเพลงเดี่ยว

๒.๒ วงปี่พาทย์มอญ เพลงไทยสำเนียงมอญ ในประเทศไทย

๒.๓ กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

๒.๑ วิธีการติดจะเข้และการดำเนินกลอน

๒.๑.๑ วิธีการติดจะเข้

จรรยา สันต์สวัสดิกุล อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการใช้วิธีการติดจะเข้ในบทความเรื่อง การหัดจะเข้ในแบบครูทองดี สุจริตกุล ลงในหนังสือที่ระลึกงานหนึ่งศตวรรษครูทองดี ศรีแผ่นดิน ความว่า

เมื่อติดได้สม่ำเสมอและชัดเจนดีแล้ว ควรจะมัดให้เป็น คือ ติดอย่างรวสามเสียงกล้ำกัน ใช้ไม้ติด “เข้า ออก เข้า” พร้อมกับมือซ้ายกดที่เสียงเดียว (อยู่กับที่) หรือนิ้วกดสามเสียงให้เร็ว เท่ากับจังหวะที่ติดต่อไปก็จะหัดทำเสียงตบ (ติดไม้ติดหนึ่งครั้งให้ได้สองเสียง) โดยใช้ใช้นิ้วนางคงที่และนิ้วชี้กระดกไปบนเสียงที่ต้องการจะได้เสียงเป็น “แต้ว” เสียงโปรย (อย่างเสียงเอื้อนของขอ) ฯลฯ ซึ่งเป็นเสียงที่เพิ่มเสน่ห์ให้กับการเล่นจะเข้ (จรรยา สันต์สวัสดิกุล, ๒๕๕๕, น. ๓๕)

จรรยา สันต์สวัสดิกุล อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการใช้วิธีการติดจะเข้ในบทความเรื่อง การหัดจะเข้ในแบบครูทองดี สุจริตกุล ลงในหนังสือที่ระลึกงานหนึ่งศตวรรษครูทองดี ศรีแผ่นดิน ความว่า

ลักษณะของการเดี่ยวจะเข้ควรเล่นได้ทั้ง ๓ สาย คือ สายลวด สายทุ้มและสายเอก เสียงที่ใช้มีเสียงตบเสียงปรบและเสียง “ฉ่าง” (คือใช้นิ้วสายทุ้ม ตรงนมที่สาม แล้วติดที่เดี่ยวทั้งสามสาย จะได้เป็นเสียง “โด” กังวาน) อย่างเพลงลาวแพนจะมีแต่เสียงเหล่านี้ควบคู่ด้วยเสมอเรียกว่า “จะเข้มีเสน่ห์” อะไรก็นำมาใช้ได้เต็มที่ (จรรยา สันต์สวัสดิกุล, ๒๕๕๕, น. ๓๕)

๒.๑.๒ การดำเนินกลอนของจะเข้

ประสิทธิ์ ถาวร อธิบายถึง “กลอน” (กลอนเพลง) ไว้ในหนังสือที่ระลึกในโอกาสแสดงมุทิตาจิตของ ศิษย์อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ความว่า

กลอน หมายถึง กลุ่มของเสียงที่มีความไพเราะและรับส่งสัมผัสกันในท่วงทำนองดนตรีเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มหนึ่ง ๆ ตามปกติ แบ่งเป็น ๒ วรรค วรรคแรกหนึ่งจังหวะฉับ วรรคหลังหนึ่งจังหวะฉับ

ทำนอง หมายถึง เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ซึ่งสลับสับสนกัน
จะมีความสั้นยาวเยาแรงได้อย่างไรก็แล้วแต่ความประสงค์ของผู้
แต่ง

ดนตรีของไทยเรานั้น เครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ต่างมีวิธี
ดำเนินทำนองเป็นเฉพาะตนลักษณะอย่างนี้เรียกเป็นศัพท์สังคีต
ว่า ทาง (ประสิทธิ์ ถาวร, ๒๕๓๒, น. ๔๙)

ข้าคม พรประสิทธิ์ เขียนบทความอธิบายเรื่องการประดิษฐ์กลอนจะเข้า ในหนังสือโครงการ
ประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ครั้งที่ ๕ ซึ่งถวายพระราชทานสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาดนตรีวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเนื้อหา ความว่า

การประดิษฐ์กลอนเพลงสำหรับจะเข้า มีหลักการอยู่ ๖ ประการที่ควรพิจารณา

ประการแรก กลอนจะเข้า อาจมีการประดิษฐ์ให้ซับซ้อนหรือไม่ซับซ้อนได้ แต่ควรมีทำนองบาง
ช่วง บางตอน แสดงทำนองจาว ๆ ให้ปรากฏอยู่บ้าง ด้วยบทบาทหน้าที่ของจะเข้านั้น เป็นที่ทราบกัน
ทั่วไปว่าทำหน้าที่ดำเนินทำนองหลักให้กับวงเครื่องสาย เพราะฉะนั้นบางครั้งกลอนเพลงต้อง
สอดคล้องไปกับทำนองหลักหรือแสดงทำนองหลักรูปแบบทำนองจาว ๆ

ประการที่สอง กลอนจะเข้าควรแสดงความสามารถในการใช้เสียงที่มีอยู่จำนวนมากให้
ครบถ้วนโดยหลักคือ การดำเนินทำนองไปทางเสียงสูง ก็ต้องดำเนินทำนองไปจนหมดเสียงแล้วจึงวก
เสียงกลับลงมาทางเสียงต่ำ และหากเป็นการดำเนินทำนองลงไปทางเสียงต่ำ ก็ต้องใช้เสียงต่ำไปจน
หมดเสียงเช่นกัน หมดเสียงเมื่อใดแล้วจึงจะวกเสียงกลับขึ้นมาทางเสียงสูง อาจกล่าวโดยง่ายคือต้องใช้
เสียงไปให้สุดทาง หากไปทางเสียงสูงก็ต้องไปจนสุดทางของจำนวนเสียงที่มีใช้งาน หากไปทางเสียงต่ำ
ก็ต้องใช้ไปจนสุดทางเช่นกัน ยกเว้นผู้ประพันธ์มีทำนองเฉพาะก็ถือเป็นอีกกรณีหนึ่ง

ประการที่สาม กลอนจะเข้าที่ดีควรมีทำนองที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวรรคย่อยกล่าวคือ
กลอนของวรรคทำและวรรครับมีความสัมพันธ์กัน อาจกล่าวได้ว่าคล้ายประโยคถามตอบลักษณะกลอน
เช่นนี้อาจนำไปใช้กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้เช่นกัน เพราะความสัมพันธ์กันระหว่างกลอนที่อยู่ใกล้ชิด
ติดกัน ย่อมทำให้น้ำหนักและอัตราส่วนของพยางค์เสียงมีความลงตัว ทำให้กลอนเพลงดังกล่าวมีความ
ไพเราะได้อีรูปแบบหนึ่ง

ประการที่สี่ กลอนจะเข้าที่ดี ควรมีการสอดแทรกกลวิธีการบรรเลงที่มีลักษณะเฉพาะของ
เครื่องดนตรีได้แก่การตีตึงนอย การตีรูดสายลวด การตีกระทบสายหรือตีฉ่าง ให้ปรากฏ
ในทำนองเพลงบางช่วงบางตอนที่เอื้อให้ประดิษฐ์กลอนโดยใช้กลวิธีการบรรเลงที่กล่าวมาข้างต้น

ประการที่ห้า กลอนจะเข้าที่ดี ควรหลีกเลี่ยงการหักสำนวนอย่างซอด้าง ซออุ ประเด็นนี้มี
ปรากฏอยู่เนื่อง ๆ ผู้ดีดจะเข้บางคนนำโน้ตเพลงของซอด้างหรือซออุมาดีด แล้วดีดไปตามโน้ตนั้นทำให้
เกิดกลอนเพลงที่มีลักษณะ หลบเสียงไปมา กล่าวคือการใช้เสียงไม่เหมาะสมตามที่ควรจะเป็นนั่นเอง

ประการที่หก กลอนจะเข้าที่ดี ในที่นี้กล่าวถึงกลอนจะเข้าสำหรับการบรรเลงรวมวง ไม่ควรเลือกใช้กลวิธีการบรรเลงที่ใช้สำหรับเพลงเดี่ยวมารวม กลวิธีการบรรเลงที่เลือกใช้ได้ ได้แก่ การตีตลับ การตีดรัม การตีตึงนอย การตีตลับเสียงเดียว การตีตลับสองเสียง การตีตลับสามเสียง การตีกระทบสามสาย การตีตลับสายลวด การตีดรัม สำหรับกลวิธีพิเศษที่ใช้สำหรับเพลงเดี่ยวได้แก่ การตีคีย์การตีตบสาย การตีดรัมรูด การตีตลับสายเป็นเสียง ตีว การตีตบสายเป็นเสียง แต่ว เป็นตัน (อ้างถึงใน, ข้าคม พรประสิทธิ์, ๒๕๕๕, น. ๑๖-๑๗)

ข้าคม พรประสิทธิ์ ได้เขียนบทความเรื่อง “การผูกกลอนเพลงของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายของไทย” ในหนังสือที่ระงานส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ ครั้งที่ ๑๖ ผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเนื้อหา ความว่า

กลอนเพลงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในการนำเสนอการบรรเลงทำนองเพลงไทยที่สามารถนำไปสู่ความไพเราะ ความเหมาะสม และเป็นลักษณะเฉพาะตน โดยเฉพาะซอด้วง ซออู้ จะเข้า ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสายไทยที่มีการดำเนินทำนองในลักษณะที่เหมือนกันทั้งสามเครื่องมือ หากแต่ในการผูกกลอนเพลงของแต่ละเครื่องดนตรีนั้น ๆ มีความแตกต่างกันตามข้อจำกัดของขอบเขตเสียงที่มีช่วงกว้างของเสียงไม่เท่ากัน โดยเฉพาะจะเข้ามีโอกาสเลือกเสียงเพื่อไปใช้ในการผูกกลอนได้มากกว่าซอด้วงและซออู้ ทำให้การดำเนินกลอนของทั้งสองเครื่องมือต้องมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการดำเนินทำนองเพลงในโครงสร้างเสียงเดียวกัน

หน้าที่ของแต่ละเครื่องดนตรี ย่อมเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าซอด้วงนั้นมีบทบาทเป็นผู้นำวง จะเข้ามีหน้าที่ในการดำเนินทำนองหลักให้กับวงเครื่องสาย ส่วนซออู้มีหน้าที่เป็นผู้ตามในวงเครื่องสายและดำเนินทำนองหยอกเข้าไปกับวงดนตรีเพื่อความสนุกสนาน

การผูกกลอนเพลงที่ดีนั้นต้องมีลักษณะของกลอนที่มีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งของทุก ๆ เครื่องดนตรีที่นำมาสอดทำนองร่วมกัน และสามารถแสดงลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องดนตรี มิได้บรรเลงไปอย่างเดียวกันทุก ๆ เครื่องมือ ซึ่งเป็นลักษณะของการผูกกลอนสำหรับผู้ฝึกหัดใหม่ที่ยังต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน(ข้าคม พรประสิทธิ์, ๒๕๕๖, น. ๑๕-๑๖)

๒.๑.๓ วิธีการตีจะเข้าในลักษณะเพลงเดี่ยว

ข้าคม พรประสิทธิ์ เขียนบทความเรื่อง “เดี่ยวจะเข้าอย่างไรให้ได้คุณภาพเสียงที่ดีของรองศาสตราจารย์ ดร.ข้าคม พรประสิทธิ์” จากหนังสือที่ระลึกการประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ครั้งที่ ๓ ผู้วิจัยได้นำมาทำการสรุปเนื้อหา ความว่า

ประการแรก ทางเพลงเป็นสิ่งสำคัญในการบรรเลงเดี่ยวของผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากทางเพลงที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้บรรเลงไม่สามารถที่จะบรรเลงออกมาได้ดีดังที่ควรจะเป็น ทั้งนี้หากผู้บรรเลงมีความสามารถพอสมควรก็สามารถเลือกบรรเลงเพลงที่มีการใช้กลวิธีพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของตนได้เช่นกัน

ประการที่สอง ตัวของนักดนตรีต้องเล็งเห็นความสำคัญของการฝึกซ้อมเนื่องจากการบรรเลงทางเดียวนั้นต้องใช้พลังกำลังเป็นอย่างมาก สิ่งที่จะทำให้เกิดพลังกำลังนั้นคือการฝึกซ้อมเป็นสำคัญนั่นเอง

ประการที่สาม เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นจะมีความหลากหลายจึงเป็นเหตุให้เสียงที่ออกมาแตกต่างกัน “จะเข้หนัก” “จะเข้เบา” “จะเข้เสียงสูง” “จะเข้เสียงทุ้ม” เป็นต้น ฉะนั้นนักดนตรีควรมีความรู้ความสามารถในการคัดเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับตนอีกทั้งต้องคำนึงถึงการควบคุมกำลังของตนเองเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเครื่องดนตรี

ประการที่สี่ เครื่องประกอบจังหวะเป็นอีกหนึ่งตัวช่วยให้กับนักดนตรีและมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการถ่ายทอดแก่ผู้ฟังด้วยเหตุนี้ควรมีความรู้ในเรื่องของการใช้หน้าทับและอัตราจังหวะซึ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับเพลงที่นำมาบรรเลง

ประการที่ห้า ความสัมพันธ์ของมือซ้ายและมือขวาในการบรรเลงจะจะต้องทำให้เกิดความพอดี เนื่องจากเสียงที่ส่งออกมาจะเกิดความคมชัดหากแต่ไม่เป็นเช่นนั้น เสียงที่ส่งออกมาจะไม่ชัดใสดังกังวานอย่างที่เราควรจะเป็น อีกสิ่งหนึ่งที่เราควรคำนึงถึงเป็นสำคัญคือไม่ติดไม้ติดโซยก นักดีดจะเข้ควรคำนึงถึงกลวิธีพิเศษที่จะใช้หากแต่บางครั้งทางที่ใช้บรรเลงเป็นทางที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของครูผู้สอนที่จะปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมกับผู้บรรเลง

ประการที่หก นักดนตรีต้องพัฒนาคุณภาพของเสียงในการบรรเลงโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก นักดนตรีต้องมีความขยันในการไล่มือเพื่อเสริมสร้างกำลังของตนเองและพัฒนาต่อไปส่งผลให้มีความสามารถในการควบคุมเสียงที่ส่งออกมาได้เป็นอย่างดี

ประเด็นที่สอง ต้องทำกลวิธีพิเศษต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเพลงเดี่ยวมาฝึกฝนเป็นการเฉพาะโดยนำเอาส่วนที่ตนเองรู้ว่าบกพร่องนั้นมาพัฒนาให้อยู่ระดับที่ดี

ประเด็นสุดท้าย นักดนตรีควรฝึกซ้อมเพลงเดี่ยวที่จะนำไปบรรเลงอย่างน้อยวันละ ๑๐ รอบหรือมากกว่านั้น อีกทั้งในช่วงเวลาที่ไล่มือตามปกติควรจะนำเอาเพลงเดี่ยวที่ตนเองได้รับการถ่ายทอดมาแล้วนั้นฝึกซ้อมทุกวันเพื่อให้เกิดความคล่องตัวอยู่เสมอ (ข้าคม พระประสิทธิ์, ๒๕๔๘, น. ๓๓-๓๕)

๒.๒ วงปีพาทย์มอญ เพลงไทยสำเนียงมอญ ในประเทศไทย

ธนาธิป เผ่าพันธุ์ ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระเบียบวิธีการบรรเลงเพลงพระฉันทมอญ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักปีพาทย์มอญบ้านดนตรีเสนาเป็นวงดนตรีที่มี
ชื่อเสียงทางปทุมธานี และทางปากลัด โดยอพยพมาจากการหนี

สงครามจากเมืองเมะตะมะเข้ามาในประเทศไทย และได้ตั้ง
ภูมิลำเนาทางแถบจังหวัดปทุมธานี และมีบุตรชื่อนายเงิน ต่อมา
ได้ตั้งวงปี่พาทย์มอญแถววัดหงษ์ปทุมवास มีโอกาสได้บรรเลงวง
ปี่พาทย์มอญถวายสมเด็จพระเจ้า กรมพระนครสวรรค์วรพินิต จึงทำ
ให้ได้รับโอกาสได้ไปบรรเลงอีกหลายงาน และได้รับพระราชทาน
นามสกุล “ดนตรีเสนาะ” จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗

ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์เพลงพระฉันทมอญ พบว่า
เพลงพระฉันทมอญทางปทุมธานีลักษณะของเพลงละซาดกอปอน
เพลงฮะปอยทอ เพลงเลอทอ เพลงจ๊ากมัวกะป๊าด เพลงฮะเด
หนก จะมีการซ้ำทำนองเพลงในส่วนท้ายของเพลงทุกเพลง ซึ่ง
มีลักษณะเพลงที่เหมือนกัน อาจถือว่าเป็นแม่เพลงที่ใช้ในการจบ
ทำนองเพลง และเพลงยกตะลุ่มเป็นที่ใช้บ่งบอกว่าพระสงฆ์ใกล้
จะฉันภัตตาหารแล้ว

เพลงพระฉันทมอญ ทางปากลัด ลักษณะของเพลงดาซ
ทอ เพลงแม่นีฮาร่า เพลงตีโต้ดเกล๊ะปี มีการบรรเลงซ้ำทำนอง
เพลงในส่วนท้ายเพลงของทุกเพลงเช่นเดียวกับทางปทุมธานี
และเพลงแม่นีฮาร่ากับเพลงตีโต้ดเกล๊ะมีทำนองเพลงท่อนที่
๓ และท่อนที่ ๔ เหมือนกัน ส่วนเพลงเร็วท้ายแม่เพลง ลักษณะ
ทำนองมีการบรรเลงซ้ำท้ายประโยคทั้ง ๒ ท่อน และทำนองลง
เพลงเร็วมีการฝากโน้ตตัวแรกของทำนองเอาไว้ในท้องสุดท้าย
ของท่อน ๒ ซึ่งมีลักษณะทำนองการทอนเพลงได้อย่างเหมาะสม

ลักษณะที่พบจากกาเปรียบเทียบ ซึ่งมีลักษณะทำนอง
เพลงที่มีความคล้ายคลึงกันของทั้ง ๒ ทางพบว่า ลักษณะส่วนที่
คล้ายกันคือ การมีทำนองลูกตกท้ายวรรค รวมทั้งบันไดเสียงใน
การบรรเลง ส่วนมากมีบันไดเสียงที่เหมือนกัน และในส่วนที่
แตกต่างกันคือ ลักษณะในการดำเนินทำนอง ทางปทุมธานีจะมี
ลักษณะการตีเก็บทำนองมากกว่า ส่วนทางปากลัดมีลักษณะ
ทำนองห่าง ๆ และทั้ง ๒ ทางก็จะมีลักษณะทำนองที่เป็น
เอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ทำนองลูกโยน ทำนองการจบเป็นต้น
และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทำนองเพลงระหว่างเพลงฮะ
ปอยทอ(ทางปทุมธานี) กับเพลงดาซทอ (ทางปากลัด) พบว่า
ทางปากลัดมีการใช้ทำนองลักษณะลูกโยนแทนทำนองเพลงของ
ทางปทุมธานี นอกจากนี้ทางปากลัดยังมีลักษณะการใช้มือจาว

ๆ ส่วนทางปทุมธานีจะมีมือช่างการตีเก็บทำนอง และเนื้อทำนองเพลงของทางปากลัดจะมีมากกว่าทางปทุมธานี (ธนาธิป เฝ้าพันธุ์, ๒๕๔๙: ๑๘๙-๑๙๒)

ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มอญร้องไห้ มอญรำและทะแยมมอญ โดยศึกษาเรื่องของประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ ตลอดจนทำการวิเคราะห์รายละเอียดอันเป็นนัยสำคัญของวัฒนธรรมดนตรีมอญดังกล่าว สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

มอญร้องไห้ เป็นรูปแบบในการนำเสนอผลงานทางศิลปะร่วมกันกับปี่พาทย์มอญ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากประเพณีมอญร้องไห้ เป็นประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนมอญ ประเพณีมอญร้องไห้ เป็นประเพณีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนมอญ ประเพณีมอญร้องไห้ ไม่ถือว่าเป็นการสำแดงทางศิลปะแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นการแสดงออกซึ่งเป็นลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ ประเพณีมอญร้องไห้ โบราณจารย์ทางดนตรีได้นำมาบูรณาการสร้างสรรค์เป็นผลงานรูปแบบใหม่ขึ้น โดยสร้างสรรค์ให้มีทั้งทำนองร้อง ทำนอง และจังหวะ ดำเนินไปตามหลักการบรรเลงเพลงไทย ซึ่งถือว่าเป็นการสำแดงทางศิลปะ (Artistic Expression) โดยเรียกผลงานนี้ว่า “มอญร้องไห้” ถือเป็นรูปแบบในการนำเสนอทางวัฒนธรรมดนตรีร่วมกันกับปี่พาทย์มอญ

สามารถสรุปได้ว่าในสมัยปัจจุบันนี้ ปี่พาทย์มอญ เป็นวงปี่พาทย์อีกรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดนตรีของมอญและไทย ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญต่อวิชาการทางด้านดุริยางคศิลป์ไทยเป็นอย่างมาก การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์จึงมีความสำคัญ เพราะเป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบดนตรีในเรื่องของคุณภาพเสียง (SONIC QUALITY) และบริบททางดนตรี (MUSICAL CONTEXT) ซึ่งหลอมรวมจนเกิดเป็นผลงานทางศิลปะใน

รูปแบบของปี่พาทย์มอญ (ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น, ๒๕๓๙: ๑๙๖-๑๙๘)

พระพล ปลิวมา ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ระเบียบวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญ คณะพาทยโกศล ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วงปี่พาทย์มอญ คณะพาทยโกศลที่ใช้ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่าตระกูลพาทยโกศล ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ หลวงกัลป์ยามมิตตาวาส (ทับ) และ จางวางทั่ว พาทยโกศล วงปี่พาทย์มอญบ้านพาทยโกศล สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัยจางวางทั่วเครื่องมอญเก่าแก่ที่สุดที่มีการสร้างไว้เอง คือ ซ้องโพธิ์ เอกลักษณ์ของวงปี่พาทย์มอญ คือ วงปี่พาทย์มอญชุดเครื่องมุกที่ประดับตราประจำตระกูล “พศ” และซ้องกระแต ปรากฏในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์เป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑

การศึกษาระเบียบวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญ คณะพาทยโกศล ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ฯ ครั้งนี้ บ้านพาทยโกศลได้นำเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ชุดเครื่องมุกมาบรรเลง โดยมีระเบียบวิธีการบรรเลงปฏิบัติตามแบบแผนและเลือกเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านพาทยโกศล เน้นความเรียบร้อยของการบรรเลงและปฏิบัติตามหมายกำหนดการของพระราชพิธีเป็นสำคัญ

การประโคมดนตรีด้วยวงปี่พาทย์เป็นจารีตปฏิบัติในพระราชพิธีที่ปฏิบัติสืบเนื่องวันมาส่วนวงปี่พาทย์มอญมีความชัดเจนตามหลักฐานที่ปรากฏเริ่มในงานพระเมรุสมเด็จพระเทพศิรินทราวบรมราชินี เป็นแนวคิดให้มีความนิยมปฏิบัติตามสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริให้เพิ่มเติมวงดนตรีในลักษณะต่าง ๆ เนื่องจากทรงเห็นว่าชาติไทย มีวัฒนธรรมทางด้านดนตรี มีความ

งดงามที่ไม่เหมือนชาติใด ควรรื้อฟื้นการบรรเลงวงดนตรีต่าง ๆ นำมาประกอบพระราชพิธีถวายพระเพลิง พระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นครั้งแรก โดยมีพระราชดำรินำวงปี่พาทย์นางหงส์ของบ้านพาทย์โกสุมมาบรรเลงประโคม สลับกับวงปี่พาทย์นางหงส์ของกรมศิลปากร และเมื่อครั้งพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงปรับเปลี่ยนให้บ้านพาทย์โกสุม บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์มอญ

ครั้งนี้พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ พระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้นำวงปี่พาทย์นางหงส์ วงปี่พาทย์มอญ และวงบัวลอย เข้ามาประกอบพระราชพิธีอีกครั้ง เพิ่มเติมขึ้นจากการประโคมวงตรสังข์ ปี่ฉิ่งกลองชนะ แตรวง แตรฝรั่ง ซึ่งเป็นการประโคมประกอบพระอิสริยยศตามโบราณราชประเพณี ดังจะเห็นได้ว่าการดำเนินตามจารีตแบบแผนดั้งเดิมในบางส่วน และปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมแบบสมัยปัจจุบัน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณสูงสุดที่ทรงฟื้นฟูอนุรักษ์ให้ศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีของชาติไทยคงอยู่สืบไป (พีระพล ปลิวมา, ๒๕๖๒: ๑๔๑-๑๔๔)

๓. กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

วัลลัส (Wallas) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากกระบวนการของการคิดสิ่งใหม่ โดยการลองผิดลองถูก โดยได้ทำการแบ่งไว้ ๔ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ ขั้นเตรียม (Preparation) เป็นขั้นเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำหรือแนวทางที่ถูกต้อง ข้อมูลปัญหาหรือข้อมูลที่เป็นความจริง

ขั้นที่ ๒ ขั้นความคิดครุ่นหรือระยะฝักตัว (Incubation) เป็นขั้นตอนที่วนเวียน ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเก่าและใหม่ปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สามารถขมวดความคิดได้

ขั้นที่ ๓ ขั้นความคิดกระจ่างชัด (Lumination) เป็นขั้นที่ความคิดสับสนได้ผ่านการเรียบเรียง และเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันมีความกระจ่างและสามารถมองเห็นภาพพจน์โน้ตทัศน์ของความคิด

ขั้นที่ ๔ ขั้นทดสอบความคิดและพิสูจน์ให้เห็นจริง (Verification) เป็นขั้นที่ได้รับความคิด ๓ ขั้นข้างต้น เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้องหรือไม่ (วอลล์ (Wallas) อ้างถึงในวราภรณ์ เชิดชู, ๒๕๖๑: ๑๙๐-๑๙๑)

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance) มีความสอดคล้องกับวอลล์ (Wallas) โดยกล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์จะแสดงออกมาตลอดกระบวนการของความรู้สึกรู้สึกหรือการแก้ปัญหา และได้กำหนดขั้นตอนของการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น ๔ ขั้นตอนดังนี้

๑. ขั้นเริ่มต้น เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความพอใจในสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้บุคคลเริ่มคิดจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อความกระจ่างในการแก้ปัญหา
๒. ขั้นครุ่นคิด เป็นระยะที่ความรู้ความเห็นและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมไว้มารวมกัน
๓. ขั้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดอยู่นั้นอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด
๔. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้วผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจได้ง่าย ๆ หรืออาจต่อเติมความคิดที่เกิดขึ้นใหม่นั้นให้มีความก้าวหน้าต่อไป (ทอร์เรนซ์ (Torrance) อ้างถึงในวราภรณ์ เชิดชู, ๒๕๖๑: ๑๙๑)

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของออสบอร์น (Ales F. Osborn) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์และกล่าวถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ว่ามี ๗ ขั้นตอน ได้แก่

๑. ปัญหา สามารถระบุให้ทราบถึงประเด็นปัญหาที่ต้องการจะใช้ความคิดสร้างสรรค์มาแก้ไขได้
 ๒. การเตรียมและรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา
 ๓. การวิเคราะห์ เป็นการแยกแยะข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมในขั้นต่อไป
 ๔. การใช้ความคิดหรือคัดเลือกเพื่อหาทางเลือกต่าง ๆ เป็นการหาทางเลือกที่เป็นไปได้และเหมาะสมที่สุดจากหลาย ๆ ทางเลือก
 ๕. การฝึกความคิดและการกระทำให้กระจ่าง
 ๖. การสังเคราะห์หรือการบรรจุขึ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
 ๗. การประเมินผล เป็นการคัดเลือกจากคำตอบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
- (ออสบอร์น (Alex F. Osborn) อ้างถึงใน วราภรณ์ เชิดชู, ๒๕๖๑: ๑๙๒)

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

แนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ เป็นการประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ในรูปแบบผสมผสานสำเนียงมอญ ซึ่งเป็นการนำเสนอกลวิธีขั้นสูงสำหรับบรรเลงเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือโดยนำสำเนียงมอญเข้ามาให้เกิดมิติของท่วงทำนองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเชิงลึก ด้วยการสัมภาษณ์ หนังสืออ้างอิง งานเอกสาร เสียงและภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกไว้ และนำมาเป็นข้อมูลในการประพันธ์เพลงครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกไว้ ๕ ข้อ ดังนี้

๓.๑ แนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน

๓.๑.๑ แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง

๓.๒ เครื่องมือในการวิจัย

๓.๒.๑ สัมภาษณ์

๓.๒.๒ การสังเกต

๓.๒.๓ เครื่องมือวิจัย

๓.๑ แนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน มีดังนี้

๓.๑.๑ แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง

ผู้วิจัยได้นำเพลงหกบท สามชั้น ซึ่งเดิมเป็นสองชั้น พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้ประพันธ์ขึ้นเป็นสามชั้น ของเดิม โดยศึกษาทำนองเพลงทางฆ้องและนำมาแต่งทำนองสำหรับ จะเข้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับแต่งขึ้นเป็นเดี่ยวจะเข้ หนังสือฟังและเข้าใจเพลงได้อธิบายเพลงหกบท สามชั้น ไว้ ดังนี้

เพลงหกบท ๒ ชั้น เป็นเพลงโบราณสำหรับบรรเลงมโหรีในสมัยอยุธยา เช่นเดียวกับเพลงสืบท สมัยโบราณเรียกว่า ยิกินหกบท ณ ปัจจุบัน เรียกแต่เพลงหกบท พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือครุมีแขก) เป็นผู้แต่งขึ้นเป็นอัตรา ๓ ชั้น เพิ่งมาครบเป็นเถาขึ้นเมื่อมีผู้ตัดลงเป็นชั้นเดียวในสมัยรัชกาลที่ ๖ ความหมายของเพลงนี้ เป็นไปในทางรำพันด้วยความโศกสลด

(มนตรี ตราโมท, ๒๕๒๓, ๕๐๖)

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะใช้สำเนียงมอญ สอดแทรกเข้าไปในทำนองเพื่อให้เกิดความหลากหลายทางอารมณ์ ในการประพันธ์เพลงนี้ผู้วิจัยจะใช้กลวิธีพิเศษ อาทิ สะบัด ขยี้ รูดสายลวด ตบสายลวด การดำเนินทำนองเสียงสั้น-ยาว โดยการแบ่งเป็นสองเที่ยว เที้ยวหวาน/เที้ยวเก็บ ตามชนบทแต่เดิม

๓.๒ เครื่องมือในการวิจัย

การประพันธ์เดี่ยวจะเขียนในเชิงสร้างสรรค์นี้ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการที่มีแต่เดิม โดยการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ ผู้ทรงวุฒิในด้านปี่พาทย์มอญ และจะใช้เป็นหลัก ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากเสียงบันทึกของครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้

๓.๒.๑ สัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีรายชื่อ ดังนี้

- รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน

ข้าราชการบำนาญคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ศาสตราจารย์ ดร.ข้ามคม พรประสิทธิ์

รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- นายถาวร สดแสงจันทร์

ครูชำนาญการ ภาควิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี

๓.๒.๒ การสังเกต

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสังเกตบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต เสียงบันทึก ตำรา หนังสือ ตลอดจนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

๓.๒.๓ เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย เครื่องใช้ไฟฟ้า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกต่อผู้วิจัยเพื่อใช้เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ ร่วมทั้งการสังเกต และศึกษาข้อมูลทางเอกสารประกอบไปด้วย นิตยเพลง ตำรา วารสาร หนังสือ โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี เฉลิมพระเกียรติ
- ศูนย์รักษาศิลป์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

- หอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ห้องสมุดดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ห้องสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลเป็น

แหล่งข้อมูลการศึกษา ด้านวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ฐานข้อมูลห้องสมุดดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพจำกัด (มหาชน)

๓.๔ การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๔.๑ การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยการตรวจสอบความถูกต้อง เริ่มจากแหล่งข้อมูลที่ได้นั้นมีความใกล้เคียงกันหรือไม่ ตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์เปรียบเทียบสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดผู้วิจัยจะทำการแก้ไขแหล่งให้มีความสมบูรณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์

๓.๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้มาแล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดข้อมูลแบบใหม่เพื่อใช้ในการสร้างเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ แล้วจึงนำเพลงสร้างสันนี้เข้ากระบวนการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยเป็นตัวชี้วัด

บทที่ ๔

วิธีการบรรเลงและลักษณะเฉพาะการบรรเลงจะเข้

เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาเป็น ๒ หัวข้อสำคัญ ได้แก่

๔.๑ วิเคราะห์วิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

การศึกษาวิธีการบรรเลงจะเข้เป็นการศึกษาเพื่อหาวิธีการบรรเลงและสำนวนในการดีดจะเข้สำหรับเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ เนื้อหาในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาวิธีการบรรเลงและสำนวนกลอนในเพลงเดี่ยวนี้เท่านั้น

๔.๒ ลักษณะเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

ผู้วิจัยทำการหาลักษณะเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยจะทำการหาลักษณะเฉพาะในวิธีการบรรเลงและลักษณะเฉพาะสำนวนกลอนเพื่อหาเอกลักษณ์ทางการบรรเลงในเพลงเดี่ยวนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ตเพื่ออธิบายเนื้อหาของการบันทึกทำนองเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ดังนี้

๑. สัญลักษณ์แทนเสียง
๒. สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องวงใหญ่
๓. สัญลักษณ์แทนกลุ่มเสียงหรือบันไดเสียง (Panta-Centric)
๔. ตารางการบันทึกโน้ต แสดงลักษณะการวิเคราะห์ทำนองเพลง
๕. โน้ตเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

โดยในแต่ละหัวข้อมีความหมายและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

๑. สัญลักษณ์แทนเสียง

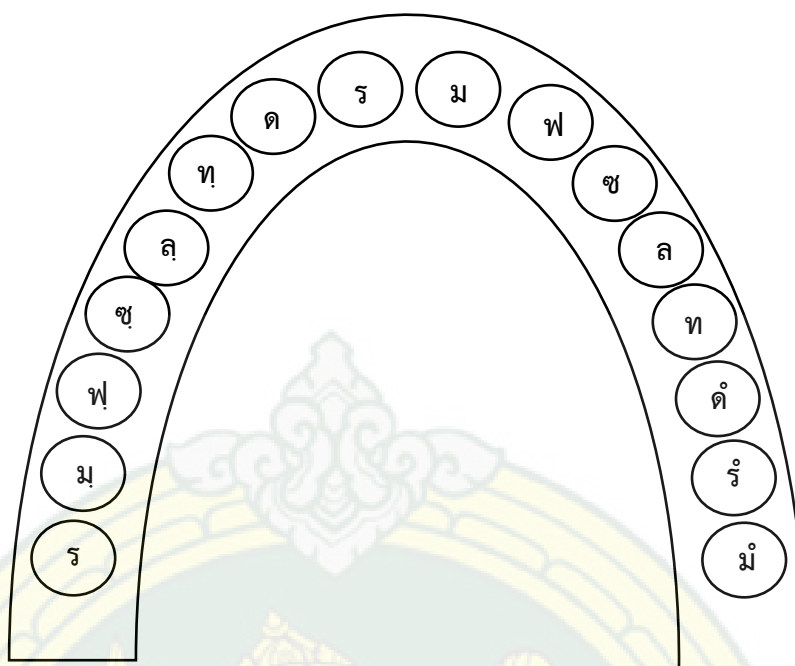
การบันทึกโน้ตเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญนี้ ผู้วิจัยได้เปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์ตัวโน้ต มาเป็นตัวอักษรดังนี้

ด	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	โด
ร	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	เร
ม	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	มี
ฟ	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	ฟา
ช	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	ชอล
ล	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	ลา
ท	เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง	ที

๒. สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องวงใหญ่

การบันทึกโน้ตเพลงเดี่ยวจะเข้หกบท สามชั้น สำเนียงมอญนี้ ได้กำหนดสัญลักษณ์แทนเสียงของลูกฆ้องวงใหญ่แต่ละลูกเรียงจากลูกที่มีเสียงต่ำสุดอยู่ทางด้านซ้ายมือ ไปหาลูกที่มีเสียงสูงสุดทางด้านขวามือ โดยกำหนดเป็นตัวอักษรแทนเสียงดังนี้

ลูกที่ ๑	เสียง	เร	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ร
ลูกที่ ๒	เสียง	มี	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ม
ลูกที่ ๓	เสียง	ฟา	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ฟ
ลูกที่ ๔	เสียง	ชอล	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ช
ลูกที่ ๕	เสียง	ลา	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ล
ลูกที่ ๖	เสียง	ที	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ท
ลูกที่ ๗	เสียง	โด	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ด
ลูกที่ ๘	เสียง	เร	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ร
ลูกที่ ๙	เสียง	มี	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ม
ลูกที่ ๑๐	เสียง	ฟา	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ฟ
ลูกที่ ๑๑	เสียง	ชอล	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ช
ลูกที่ ๑๒	เสียง	ลา	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ล
ลูกที่ ๑๓	เสียง	ที	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ท
ลูกที่ ๑๔	เสียง	โด	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ด
ลูกที่ ๑๕	เสียง	เร	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ร
ลูกที่ ๑๖	เสียง	มี	ใช้สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องนี้เป็น	ม

ภาพแสดงเสียงและตำแหน่งของลูกช่องวงใหญ่

๓. สัญลักษณ์แทนกลุ่มเสียงปัญจมูล (Penta-Centric)

การดำเนินการวิเคราะห์เดี่ยวจะใช้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ของกลุ่มเสียงปัญจมูล ดังนี้

กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๑	ฟชลxดรx	เป็นระดับเสียงทางขวา
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๒	มฟชxทดx	เป็นระดับเสียงทางกลางแหบ
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๓	รมฟxลทx	เป็นระดับเสียงทางนอก
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๔	ดรมxชลx	เป็นระดับเสียงทางเพียงอบน
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๕	ทดรxฟชx	เป็นระดับเสียงทางกลาง
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๖	ลทดxmฟx	เป็นระดับเสียงทางใน
กลุ่มเสียงปัญจมูลที่ ๗	ชลทxรมx	เป็นระดับเสียงทางเพียงอล่าง

[illegible][illegible][illegible]

สายเอก	----	----	----	----	----	----	----	----
สายทุ้ม	- มรดทล	- ล มมม	ร ด ม ร	ด ท ร ด	ทลช ล ท	ดทล ท ด	รตท ด ร	มรด ร ม
สายลวด	-----	ม ----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

[illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

เที่ยวเก็บ

[illegible]

สายเอก	พชลทคํ-ช	ล ช พ ด	มรด - ด	ร ม พ ช	ช - - -	- - - ช	ด - - -	- - - ดํ
สายหุ้ม	- - - -	- - - -	- - ช -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ด ร ม	พ ช - -	- พ ช ล	ท ดํ - -

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible]

สายเอก	----	- ด ร ม	ช ล ช ม	มขม ร ต	ขขข ช -	ขขข ช ต	ร ม ร ต	ท ล ช ม
สายทุ้ม	--- ล	ช ---	-----	-----	--- ร	-----	-----	-----
สายลวด	ร ม ช -	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

๔.๑ การวิเคราะห์เดี่ยวเพลงทบท สามชั้น สำเนียงมอญ

ประโยคที่ ๑ เที้ยวแรก

สายเอก	--- ร	- ฟ - ช	ทตริตทชทต	รทตริ-ต	-- ซุฟริ	- ต - ท	ต ร ี ต ท	- ล - ช
สายทุ้ม	- ท ต -	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟชx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -xxx/ -x-
x/ xxxxxxxx/xxxx-x/ มีการติดขยี้ในห้องเพลงที่ ๒, ๓ และ ๔ เริ่มจากเสียง ช และไปจบด้วยเสียง ต
แต่ลักษณะการขยี้นี้สังเกตได้ว่าก่อนที่จะลงจบด้วยเสียงโดสูงนั้น ได้มีเว้นจังหวะที่เสียง ร ลักษณะการ
ขยี้นี้เป็นการขยี้ด้วยลักษณะสำนวนกลอนเสียงชิต พบการใช้เสียง ต พยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๔ และ
๕ พบการใช้เสียง ต ร ในห้องเพลงที่ ๑, ๓ และ ๔ ในห้องเพลงที่ ๑ เป็นเสียงต่ำโดยเสียงโดนั้นอยู่ใน
สายทุ้ม เสียงเรอยู่ในสายเอก และในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ เป็นเสียงสูงสายเอก สำนวนกลอนที่
ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองวิธีขึ้นจากเสียง ท ต่ำสายทุ้มในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑
ไปจนถึงเสียง ต ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟชx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -xxx/-x-x/
xxxx/-x-x/ พบการสับดลงสามเสียงในห้องเพลงที่ ๕ ในพยางค์ที่สามและสี่ พบการใช้เสียง ต ท
สองครั้งในห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ ในห้องเพลงที่ ๖ นั้นจะอยู่ในพยางค์ที่สองและสี่แตกต่างกับห้อง
เพลงที่ ๗ ซึ่งอยู่ในพยางค์ที่สามและสี่ พบสำนวนกลอนเพลงแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๖, ๗
และ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองวิธีลงจากเสียง ช สายเอกในพยางค์ที่
สามของห้องเพลงที่ ๕ ไปจนถึงเสียง ช สายเอกในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒

สายเอก	--- ด	-- ร ม	ร ด - ต	ร ม ฟ ช	-- ทตริ	ต ท ล ช	ลชฟ - ฟ	ช ล ท ต
สายทุ้ม	----	----	-- ช -	----	----	----	-- ด -	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟชx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ ---x/ --xx/
xxxx/ xxxx/ พบการใช้เสียง ต ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๑ และห้องเพลงที่ ๓
พบการใช้สำนวนกลอนเพลงแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ พบการใช้สำนวนกลอนเพลง
แบบสายเอกสลับสายทุ้มในห้องเพลงที่ ๓ โดยการติดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สองและสี่และติดสาย
ทุ้มเปล่าในพยางค์ที่ ๓ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองในแนววิธีขึ้นจากเสียง
ด สายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ ไปจนถึงเสียง ช สายเอกในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xxx/ xxx/ xxx x x/ xxxx/ พบการสับสามเสียง ๒ ครั้งในห้องเพลงที่ ๕ และ ๗ ห้องเพลงที่ ๕ พบการสับสามเสียงพยางค์ที่สามและสี่ในวิธีขึ้น ห้องเพลงที่ ๗ พบการสับสามเสียงพยางค์ที่สามและสี่ในวิธีลง พบการใช้สำนวนกลอนเพลงแบบสายเอกสลับสายท่อมในห้องเพลงที่ ๗ โดยการติดเสียงโอสายท่อมในพยางค์ที่สาม พบการใช้สำนวนกลอนเสียงชิดในห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองในแนววิถึวนจากเสียง ท ในห้องเพลงที่ ๕ พยางค์ที่สามและสี่วิธีลงไปจนถึงเสียง ฟ ในห้องเพลงที่ ๗ แล้ววกกลับมาที่เสียง ด ในห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๓

สายเอก	-- ทลซ	- ซ - ด	รึดท ดึดล	ทลซ ลซม	ซ ด ร ม	ฟ ซ ฟ ล	ลึดล ซ ฟ	ม ร ด ร
สายท่อม	----	ร ----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xxx/ xx-x/ xxx xxx/ xxx xxx/ พบวิธีการบรรเลงด้วยการสับสามเสียงวิธีลงในห้องเพลงที่ ๑, ๓ และ ๔ ห้องเพลงที่ ๑ อยู่ในพยางค์ที่ ๓ และ ๔ ห้องเพลงที่ ๓ อยู่ในพยางค์ที่ ๑, ๒ และพยางค์ที่ ๓, ๔ ห้องเพลงที่ ๔ อยู่ในพยางค์ที่ ๑, ๒ และพยางค์ที่ ๓, ๔ พบการใช้สำนวนกลอนเพลงแบบติดสายเอกสลับสายท่อมในห้องเพลงที่ ๒ ในพยางค์ที่หนึ่งเสียง ร สายท่อมในพยางค์ที่สี่ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองในแนววิถึลงจากเสียง ท พยางค์ที่สามในห้องเพลงที่ ๑ ไปจนถึงเสียง ม พยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลซดรอ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงชิดข้ามในห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ ในห้องเพลงที่ ๕ พบการใช้เสียงข้ามจากพยางค์ที่ติดกัน คือ เสียง ซ ข้ามมาเสียง โด และเชื่อมต่อเสียงขึ้นไปยังเสียง ม และมีลักษณะเด่นแบบชิดข้ามอีกครั้งในห้องเพลงที่ ๖ และ ๘ พบการสับสองเสียงในห้องเพลงที่ ๗ พยางค์ที่หนึ่งและสอง พบการใช้สำนวนกลอนในวิธีลงเชื่อมต่อกันจากเสียง ด พยางค์ที่สองในห้องเพลงที่ ๗ มาถึงเสียง ร พยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองในแนววิถึลงจากเสียง ซ พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ไปจนถึงเสียง ร พยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๔

สายเอก	----	ซฟร - ด	----	----	- ฟ - ล	ลซฟ ซ ท	- - รัดทิ	ล ซ ฟ ร
สายทุ้ม	- ซ - -	----	ซ ล ท ด	ท ร ด ท	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxfขx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x--/ xxx-x/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนการติดสายเอกสลับสายทุ้มเริ่มจากสายทุ้มพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ และติดสายเอกด้วยเสียงซอลเช่นเดียวกันในพยางค์ที่หนึ่ง ห้องเพลงที่ ๒ พบการติดในลักษณะกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๑ โดยเริ่มจากเสียงซอลสายทุ้มเปล่าพยางค์ที่สองและจบที่ห้องเพลงที่ ๒ ด้วยติดเข้าเสียงโดในพยางค์ที่สี่ พบการสะบัดสามเสียงวิถึลงในห้องเพลงที่ ๒ พยางค์ที่ ๑ และ ๒ การสะบัดนี้อยู่ระหว่างการติดกรอแล้วจึงสะบัดแล้วใช้เสียงโดเป็นเสียงปิดท้าย พบสำนวนนวนกลอนชิดข้ามในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ โดยเริ่มจากเสียงซอล ในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๓ และจบด้วยเสียงทีในห้องเพลงที่ ๔ พยางค์ที่สี่ พบการติดเปิดสายเปล่าในสายเอกเสียงโดในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๒ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินทำนองในแนววิถึวนสังเกตได้จากเสียงลูกตกของทุกห้องเพลงจะคงอยู่ในเสียงที่ใกล้เคียงกันโดยเริ่มที่เสียงซอลในห้องเพลงที่ ๑ พยางค์ที่ ๒ และจบด้วยเสียงทีในห้องเพลงที่ ๔ พยางค์ที่สี่ แต่ในระหว่างดำเนินสำนวนกลอนนั้นจะเป็นการใช้เสียงใกล้เคียงกันวนไปมา

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxfขx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-x/ xxx x x/ --xxx/ xxxx/ พบการติดในลักษณะกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๕, ๖ และ ๗ และจบด้วยการสะบัดในพยางค์ที่ ๓ และ ๔ ของห้องเพลงที่ ๗ พบการสะบัดสามเสียงในวิถึลงในห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ ห้องเพลงแรกสะบัดสามเสียงในพยางค์หนึ่งและสอง ห้องเพลงหลังสะบัดสามเสียงในพยางค์ที่ ๓ และ ๔ พบการใช้สำนวนกลอนชิดในห้องเพลงที่ ๗ และ ๗ เริ่มด้วยเสียงเรสูงพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๗ ไหลลงมาถึงเสียงเรต่ำสายเอกในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ แต่ในห้องเพลงที่ ๘ มีการข้ามเสียงมีไปหนึ่งเสียงสำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นแนววิถึขึ้นและวิถึลงสังเกตได้จากสองห้องเพลงแรกคือห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ จะเป็นแนววิถึขึ้นเริ่มจากเสียงฟาในพยางค์ที่สองและจบด้วยเสียงทีในพยางค์ที่สี่และสองห้องเพลงหลังเริ่มด้วยเสียงเรสูงในพยางค์ที่สามและจบด้วยเสียงเรต่ำในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงหลัง

ประโยคที่ ๕

สายเอก	-- รพรี	ด ---	----	----	----	----	----	----
สายทุ้ม	----	- ท ล ช	ท ล ด ท	ร ด พ ร	-- ซื ฟ	ซื ร ฟ ด	ท ล ท ด	ท ร ด ร
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxฟซx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xxx/xxx/ xxxx/ xxxx/ พบการสลับสองเสียงในห้องเพลงที่ ๑ พยางค์ที่สามและสี่ พบการใช้สำนวนกลอนแบบชิดข้ามในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ เริ่มจากห้องเพลงที่ ๓ ดัดเสียงที่สายทุ้มไล่เป็นวิธขึ้นสลับไปกับเสียงที่ชิดกันจนถึงเสียงเรในห้องเพลงที่ ๔ พยางค์ที่สี่หากแต่มีการเว้นเสียงมี ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่นอกบันไดเสียงนั่นเอง สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นแนววิถึวนเริ่มจากเสียงเร พยางค์ที่ ๓ ของห้องเพลงที่ ๑ และจบด้วยเสียงเร พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สังเกตได้ว่าเสียงเรที่กล่าวถึงนั้นเสียงเรแรก จะเป็นเสียงของสายเอกและเสียงเรหลังจะเป็นสายทุ้มเนื่องจากการใช้สำนวนกลอนที่สะดวกต่อการเดินนิ้วของจะเข้ให้สวยงาม

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxฟซx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้เสียงซอลสูงเป็นเสียงแรกของห้องเพลงสองครั้งคือห้องเพลงที่ ๕ พยางค์ที่สามและห้องเพลงที่ ๖ พยางค์ที่หนึ่ง พบการใช้เสียงโดในพยางค์ที่สองห้องเพลงคือห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ พบการใช้เสียงเรในพยางค์ที่สอง สองห้องเพลงคือห้องเพลงที่ ๖ และ ๘ พบการใช้สำนวนกลอนแบบชิดข้ามโดยเริ่มจากเสียงซอลสูงสายทุ้มห้องเพลงที่ ๕ ไหลลงมาด้วยเสียงชิดสลับกับการข้ามเสียงจนมาถึงเสียงทีในห้องเพลงที่ ๗ พยางค์ที่สาม และใช้สำนวนกลอนแบบเดิมไล่ขึ้นไปถึงเสียงเร ในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้มีการใช้เสียงซอลสูงของสายทุ้มซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่มักจะเกิดขึ้นในเพลงเดี่ยวเนื่องจากการเป็นกรดำเนินกลอนที่ให้ความโดดเด่นมากกว่าการใช้เสียงซอลในสายเอก สำนวนกลอนของวรรคนี้เป็นแนววิถึลงเริ่มจากเสียงซอลสูงของสายทุ้มในห้องเพลงที่ ๕ พยางค์ที่สามและลงจบด้วยเสียงเร พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนของห้องเพลงที่ ๘ นี้ยังเป็นสำนวนกลอนที่ยังไม่ลงจบ

ประโยคที่ ๖

สายเอก	----	- ด - ฟ	-- ลซฟ	ม ฟ ซ ล	- ซ - ด	รีดท์ - ล	ลซฟ - ฟ	ซ ล ท ด
สายทุ้ม	ด ท --	----	----	----	----	----	-- ด -	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลxดทรx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xx--/ -x-x/-xx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนที่เชื่อมต่อมาจากรวรรคหลังของประโยคที่ ๕ ซึ่งถ้านำตัวโน้ตของพยางค์ที่ ๓ และ ๔ ในห้องเพลงที่ ๘ มาเรียงกับสองพยางค์แรกของห้องเพลงที่ ๑ ประโยคที่ ๖

จะเป็นการดำเนินกลอน ตรีท การดำเนินกลอนเช่นนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียงทางกลางมาเป็นบันไดเสียงทางขวาได้แบบสนิท พบการใช้สำนวนกลอนแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ โดยเริ่มจากเสียงที่ พยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ และจบด้วยเสียงฟา พยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๒ การกรอเชื่อมเสียงนี้ใช้เสียงเร ให้อยู่ระหว่างกลางเสียงโดและเสียงฟาที่กรอเชื่อมเสียงกัน พบการสับสามเสียงในวิถิลงของพยางค์ที่สามและสี่ในห้องเพลงที่ ๓ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีสั้นมีเสียงที่ต่ำสายทุ้มพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ เป็นเสียงต่ำสุดและไล่ขึ้นไปยังเสียงลาพยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา พชล×ดร× พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-x/ xxx-x/ xxx-x/ xxxx/ พบการดำเนินกลอนแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอเริ่มด้วยเสียงซอลพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ และลงจบด้วยเสียงลาพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๗ แต่ในการสำนวนกลอนนี้มีการสับคั่นกลางด้วยการสับสามเสียงในวิถิลงของพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ พบการสับสามเสียงในวิถิลงด้วยพยางค์เดียวกันสองห้องเพลง คือ พยางค์ที่หนึ่งและสอง ในห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ พบการใช้สำนวนกลอนสายเอกสลับสายทุ้มในห้องเพลงที่ ๗ โดยที่สายเอกนั้นคงอยู่ในเสียงฟา พยางค์ที่สองและสลับไปสายทุ้มด้วยเสียงโด พยางค์ที่สามและกลับมาที่เสียงฟาสายเอกในพยางค์ที่สี่ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถีสั้นจากเสียงซอลพยางค์ที่สอง ของห้องเพลงที่ ๕ ไล่ขึ้นไปถึงเสียงโดสูง พยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘ แต่เสียงที่ต่ำสุดของวรรคนี้คือเสียงโดต่ำหากแต่ใช้เป็นสายทุ้มในพยางค์ที่สาม ของห้องเพลงที่ ๗

ประโยคที่ ๗

สายเอก	ลชฟ ช ล	ทลช ล ท	ล ทดรีดท์	ล ช ฟ ร	----	ชฟร - ด	ลชฟ ช ล	ช ฟ ช ท
สายทุ้ม	----	----	----	----	- ช - -	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา พชล×ดร× พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxx x x/ x xxxx/ xxxx/ พบการสับสามเสียงในวิถิลงพยางค์ที่หนึ่งและสองเช่นเดียวกันสองห้องเพลงคือเพลงที่ ๑ และ ๒ พบการใช้เสียงลาดตกกันสี่ห้องเพลงคือ พยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๑ พยางค์ที่สามห้องเพลงที่ ๒ พยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๓ และพยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๔ พบการขยี้ในวิถีสั้นโดยเริ่มต้นด้วยเสียงที่ไล่ขึ้นไปถึงเสียงเรสูง และกลับลงมาที่เสียงที่ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลง การขยี้ลักษณะนี้เป็นการแสดงถึงกำลังของผู้ตีตเนื่องจากเริ่มต้นการขยี้ด้วยนิ้วชี้ที่เสียงที่แล้วเดินกลอนไปจนถึงเสียงเรสูงด้วยเพลงนิ้วเดียวแล้วจึงใช้นิ้วกลางและนิ้วนางในการไล่ลงมาที่เสียงที่ พบการใช้สำนวนกลอนแบบเสียงซิดในห้องเพลงที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ โดยเริ่มจากเสียงลาด้วยการสับสามเสียงในห้องเพลงที่ ๑ และลงจบที่เสียงเรต่ำพยางค์ที่สี่ในห้องเพลงที่ ๔ หากแต่มีการข้ามเสียงมี เนื่องจากเป็นเสียงที่อยู่นอกบันไดเสียง พบการใช้สำนวนกลอนที่เริ่มต้นด้วยการสับสามเสียงแล้วติดปกติใน

เสียงที่สองและเสียงที่หนึ่งของการสะบัดติดกันสองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ ส่วนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิธีลงโดยเริ่มต้นที่เสียงลาพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ และมาลงจบด้วยเสียงเร พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x--/ xxx-x/ xxx x x/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนการติดสายเอกสลับสายทุ้มเริ่มจากสายทุ้มพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ และติดสายเอกด้วยเสียงซอลเช่นเดียวกันในพยางค์ที่หนึ่ง ห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ โดยเริ่มจากพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ และลงจบด้วยพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ พบการสะบัดสามเสียงในวิธีลงสองพยางค์ที่หนึ่งและสองในห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ พบการเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดพยางค์ที่สี่ ห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้สำนวนกลอนชิดข้ามในห้องเพลงที่ ๗ และ ๘ เริ่มจากการสะบัดวิธีลงสามเสียงในเสียงลาและใช้สำนวนกลอนชิดข้ามไปจนถึงเสียงทีพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ ส่วนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการใช้สำนวนกลอนแบบวิธีขึ้นโดยเริ่มจากเสียงซอลต่ำในสายทุ้มพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ ไต่ขึ้นไปจนถึงเสียงทีสายเอกในพยางค์ที่สี่ ห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๘

สายเอก	ล ช พ ด	รึดท ล ช	ลชฟ ช ล	ท รึด ท	ช ฟ ร ฟ	- ช - ท	- - รึดท	ล ช พ ช
สายทุ้ม	----	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ xxx x x/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนการเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ พบการใช้สำนวนกลอนวิธีลงในห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ ห้องเพลงที่ ๑ เริ่มต้นด้วยเสียงลาในพยางค์ที่หนึ่งและลงจบด้วยเสียงโดในพยางค์ที่สี่ ห้องเพลงที่ ๒ เริ่มต้นด้วยเสียงเรสูงในพยางค์ที่ ๑ และลงจบด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ พบการสะบัดสามเสียงวิธีลงสองห้องเพลงคือ ห้องเพลงที่ ๒ และ ๓ ทั้งสองห้องเพลงอยู่ในพยางค์ที่หนึ่งและสองเช่นเดียวกัน พบการใช้สำนวนกลอนคล้ายกันคือเริ่มต้นด้วยการสะบัดสามเสียงในสองพยางค์แรกของห้องเพลงและติดปกติในสองพยางค์หลังของห้องเพลงคือห้องเพลงที่ ๒ และ ๓ พบการใช้สำนวนกลอนชิดข้ามในห้องเพลงที่ ๔ และ ๕ เริ่มต้นด้วยเสียงลาในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๓ และลงจบด้วยเสียงทีในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๔ ส่วนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิธีวนสังเกตได้จากสองห้องเพลงแรกคือห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ เป็นการเริ่มต้นที่เสียงลาแล้วย้อนกลับมาจบที่เสียงซอลและสองห้องเพลงหลังเริ่มต้นด้วยเสียงลาเช่นเดียวกันกับสองห้องเพลงแรกและย้อนกลับมาอยู่ในเสียงทีซึ่งเป็นเสียงติดกับเสียงเริ่มต้น

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ -x-x/ --xxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ เริ่มต้นด้วยสำนวนกลอนแบบเก็บในห้องเพลงแรกด้วยเสียงซอลพยางค์ที่หนึ่งและกลับมาจบด้วยเสียงฟาในพยางค์ที่สี่

และสำนวนกลอนแบบกรอในห้องเพลงหลังด้วยพยางค์ที่สองและสี่ พบการสะบัดสามเสียงวิถิลงของพยางค์ที่สามและสี่ในห้องเพลงที่ ๗ พบการใช้สำนวนกลอนซ้ำเสียงเดิมในพยางค์ที่สองและสี่สองห้องเพลงคือ ห้องเพลงที่ ๕ ใช้เสียงฟาและห้องเพลงที่ ๘ ใช้เสียง ซอล สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีนสังเกตได้จากพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ เป็นเสียงซอลและไล่เสียงขึ้นไปจนถึงเสียงเรสูงพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๗ แล้วจึงวกกลับมาที่เสียงซอลของพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๙

สายเอก	--- ร	--- ม	มรด - ช	ทลช พ ม	- ช - ล	ทลช - ด	-- มรด	ท ล ช ม
สายทุ้ม	----	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ ---x/ ---x/ xxx-x/ xxx x x/ พบการใช้สำนวนกลอนแบบจาวในพยางค์ที่สี่เสียงเร ของห้องเพลงที่ ๑ และไปสิ้นสุดสำนวนกลอนนี้ในพยางค์ที่สี่เสียงมีของห้องเพลงที่ ๒ พบการกรอเชื่อมเสียงในวิถิลงโดยการเชื่อมเสียงที่พยางค์สุดท้ายของห้องเพลงที่ ๘ ประโยคที่ ๘ เสียงซอลไล่ลงมาถึงเสียงเรในพยางค์ที่สี่เสียงเรของห้องเพลงที่ ๑ พบการสะบัดสามเสียงวิถิลงพยางค์เดียวกันเหมือนกันสองห้องเพลงคือพยางค์ที่หนึ่งและสองในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ พบการใช้สำนวนกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ เริ่มจากการกรอด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๓ และไปจบสำนวนกลอนนี้ด้วยการสะบัดสามเสียงในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีนเริ่มต้นด้วยเสียงเร พยางค์ที่สี่ ของห้องเพลงที่ ๑ และไล่ขึ้นไปถึงเสียงที่ พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๔ แล้วไล่ถิลงมาถึงเสียงมี พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ จะสังเกตได้ว่าเสียงแรกที่เริ่มนั้นเป็นเสียงเรและเสียงสุดท้ายของวรรคหน้านั้นเป็นเสียงมี ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่ติดกัน

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-x/ xxx-x/ --xxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ เริ่มจากเสียงซอลพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ แล้วจึงใช้สำนวนกลอนลักษณะนี้ไปจนถึงเสียงโดสูง พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ หากแต่มีการสะบัดสามเสียงในวิถิลงขึ้นระหว่างสำนวน พบการใช้เสียงโดสูง ซ้ำกันในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ พบการสะบัดสามเสียงในวิถิลงพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ และพยางค์ที่สามและสี่ในห้องเพลงที่ ๗ พบการใช้สำนวนกลอนชนิดเริ่มจากเสียงมีสูงพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๗ ไล่ลงมาถึงเสียงมีต่ำพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถิลงเริ่มจากเสียงซอลพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ ขึ้นไปถึงเสียงโดสูง พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ แล้วจึงวกกลับมาที่เสียงมี พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

สลับเป็นสายเอกในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ พบการใช้เสียงเหมือนกันสองห้องเพลงติดกันสี่พยางค์ คือ ห้องเพลงที่ ๒ รμφซ สี่พยางค์เสียงและห้องเพลงที่ ๔ รμφซ สี่พยางค์เสียงเช่นเดียวกัน พบการใช้เสียงฟาและซอลติดกันสามห้องเพลง คือ พยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๒ พยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๓ และพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๔ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงซิดคือเสียงเร พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ วิถีขึ้นไปถึงเสียงซอลพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินสำนวนกลอนในแนววิถีขึ้นเริ่มจากเสียงมี พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๑ ไ่วถีขึ้นไปถึงเสียงซอล พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟขพบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xx/ xxxx/ xxxx/ -x-x/ พบการใช้เสียงลาในสามห้องเพลงติดกัน คือ ห้องเพลงที่ ๕ พบพยางค์ที่สาม ห้องเพลงที่ ๖ พบพยางค์ที่สอง และห้องเพลงที่ ๗ พบพยางค์ที่สอง พบการใช้เสียงลา ซอลและฟา ในพยางค์เดียวกันคือพยางค์ที่สอง สามและสี่ ติดกันสองห้องเพลง คือห้องเพลงที่ ๖ และ ๗ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงซิดข้ามในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๕ และพยางค์ที่หนึ่งและสองเป็นสำนวนกลอนเสียงข้าม และพยางค์ที่สามและสี่เป็นสำนวนกลอนซิดของห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงซิดเริ่มจากเสียงลา ในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๗ ไ่วถีลงมาที่เสียงฟา ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ พบการใช้สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอโดยเริ่มจากห้องเพลงที่ ๗ เสียงซอลพยางค์ที่หนึ่งถึงพยางค์ที่สี่เป็นสำนวนกลอนแบบเก็บไ่วถีลงมาถึงห้องเพลงที่ ๘ พยางค์ที่สองและสี่เป็นสำนวนแบบกรอ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินของสำนวนกลอนในวิถีลงเริ่มจากเสียงลา ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๕ ขึ้นไปถึงเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ แล้วจึงไ่วถีลงมาถึงเสียงเรต่ำ ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๑๒

สายเอก	----	ซฟร - ด	ฟซลซลทต	รตทลทต-ท	ลซฟ ซ ล	ทลซ ล ท	ดตล ท ต	รตท ต ร
สายทุ้ม	- ซ - -	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลขดรขพบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-/ xxx-x/ xxxxxx/ xxxxxx-x/ พบการใช้สำนวนกลอนการติดสายเอกสลับสายทุ้มเริ่มจากสายทุ้มพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ และติดสายเอกด้วยเสียงซอลเช่นเดียวกันในพยางค์ที่หนึ่ง ห้องเพลงที่ ๒ พบการติดในลักษณะกึ่งเก็บกึ่งกรอในห้องเพลงที่ ๑ โดยเริ่มจากเสียงซอลสายทุ้มเปล่าพยางค์ที่สองและจบที่ห้องเพลงที่ ๒ ด้วยติดเข้าเสียงโดในพยางค์ที่สี่ พบการสลับสามเสียงวิถีขึ้นในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๒ พบการติดเปิดสายเปล่าในสายเอกเสียงโดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ พบการติดขยี้เริ่มจากเสียงฟา พยางค์ที่หนึ่งไ่วถีขึ้นไปถึงเสียงโดสูงพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๓ และติดขยี้ต่อด้วยเสียงเรสูง ในพยางค์ที่หนึ่งไ่วถีลงมาสำนวนกลอนลงมาที่เสียงลาและลงจบด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่สาม

ของห้องเพลงที่ ๔ การติดขี้นในลักษณะนี้ผู้บรรเลงต้องใช้ทักษะของความคล่องตัวในการติดเนื่องจากเป็นการใช้เสียงที่ชิดกันและมีการใช้นิ้วชี้ติดขึ้นไปเสียงและเรียงนิ้วกลางและนิ้วนางลงมาที่เสียงลา แล้ววกกลับไปเสียงโดสูงอีกครั้งหนึ่ง ส่วนวณกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการใช้สำนวนกลอนในวิถีขึ้นเริ่มจากเสียงซอล ในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ ไล่ขึ้นไปจนถึงเสียงที่ ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา พซลขดรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxx x x/ xxx x x/ xxx x x/ พบการสลับสามเสียงในวิถีลงพยางค์เดียวกันคือ พยางค์ที่หนึ่งและสอง โดยเริ่มจากห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ พบการใช้สำนวนกลอนที่เหมือนกันติดกัน ๔ ห้องเพลง คือ การสลับสามเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสอง แล้วจึงใช้สำนวนกลอนแบบปกติในพยางค์ที่สามและสี่ การใช้สำนวนกลอนในลักษณะนี้พบในห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘ สังเกตได้ว่าในวรรคนี้จะมีการใช้เสียงของสำนวนกลอนในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงและพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงเป็นเสียงเดียวกัน คือ ห้องเพลงที่ ๕ คือเสียง ลขล ห้องเพลงที่ ๖ ทขท ห้องเพลงที่ ๗ ดขด และห้องเพลงที่ ๘ รขร สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีขึ้นเริ่มจากเสียงลา พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ไล่ขึ้นในลักษณะสำนวนกลอนแบบวนจนถึงเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๑๓

สายเอก	-- รืฟิ	ด ท ล ซ	พซลทด-ซ	ล ซ ฟ ร	- ซ - ซิ	ซืฟิ - ดิ	ท ล ซ ล	ท รื ดิ รื
สายทุ้ม	----	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขพซข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xxx/ xxxx/ xxxxx-x/ xxxx/ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๑ พบการใช้เสียงซอล ในพยางค์ที่สี่เหมือนกันสองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๒ และห้องเพลงที่ ๓ พบการใช้เสียงเร ในพยางค์ที่สี่เหมือนกันสองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๑ และห้องเพลงที่ ๔ พบการติดขี้นในแนววิถีขึ้นเริ่มจากเสียงฟา ในพยางค์ที่หนึ่งและลงจบด้วยเสียงโดสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๓ พบการใช้สำนวนกลอนขัดข้ามเริ่มจากเสียงซอล พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๓ และจบด้วยเสียงเร พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแบบแนววิถีลงเริ่มด้วยเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่เสียงลงมาถึงเสียงเรต่ำ ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขพซข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x--/ xxx-x/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนการกรอเชื่อมเสียงจากเสียงซอลสายเอกในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ ติดกรอเชื่อมเสียงขึ้นไปถึงเสียงซอลสูง ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ การติดกรอเชื่อมเสียงในลักษณะนี้ผู้ติดต้องให้ทักษะของการติดที่ให้ความพอดีกับจังหวะที่กรอโดยจังหวะนั้นต้องลงจบด้วยไม้เข้าและให้เสียงที่เปล่งออกมานั้นมีการไล่เสียงขึ้นไปโดยประกอบไปด้วยเสียง ซ ล ท ดิ รื มี

พื ช ุ ครบเจ็ดเสียงนั่นเอง พบการสลับสามเสียงวิถิลงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้เสียงซ้ำกันในพยางค์ที่สองและสี่ของห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๗ ใช้เสียงลา และห้องเพลงที่ ๘ ใช้เสียงเรสูง พบการใช้สำนวนกลอนชนิดข้ามเริ่มจากเสียงที่ ในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ แล้วไล่เสียงขึ้นไปจบด้วยเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็น การดำเนินกลอนแนววิถีขึ้นสังเกตได้จากเสียงซอลในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๕ ไล่ขึ้นไปจนถึงเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๑๔

สายเอก	ดํ ท - -	ดํ ล ช พ	- - ลชฟ	ม ร ด -	- - - ช	ลชฟ ช ล	ซลทศรืดํทล	ซฟซลทศรืดํ
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ล	- ช - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลขดรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xx--/ xxxx/ --xxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนที่เชื่อมต่อมาจากรวรรคหลังของประโยคที่ ๑๓ ซึ่งถ้านำตัวโน้ตของพยางค์ที่ ๓ และ ๔ ในห้องเพลงที่ ๘ มาเรียงกับสองพยางค์แรกของห้องเพลงที่ ๑ ประโยคที่ ๑๔ จะเป็นการดำเนินกลอน ดรตท การดำเนินกลอนเช่นนี้เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงจากบันไดเสียงทางกลางมาเป็นบันไดเสียงทางขวาได้แนบสนิท พบการใช้เสียงลา ติดกันสามห้องเพลง พยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๒ พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๓ และพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ ในห้องเพลงนี้ได้มีการเปลี่ยนเสียงลาซึ่งแตกต่างกับสองห้องเพลงแรกเป็นลาเสียงต่ำ พบการสลับสามเสียงวิถิลงในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๓ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินสำนวนกลอนแนววิถีลงสังเกตได้จากเสียงโดสูง พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถีลงมาถึงเสียงลา สายทุ้มในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลขดรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxxxxxx/ xxxxxx-x/ พบการใช้เสียงซอลแบบสลับสายในห้องเพลงที่ ๕ คือ เสียงซอลสายทุ้มเปล่าในพยางค์ที่สองและเสียงซอลสายเอกในพยางค์ที่สี่ การใช้เสียงซอลในลักษณะนี้เป็นการบ่งบอกถึงความกว้างของเสียงจะเข้าทำให้เกิดความไพเราะโดดเด่นแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของจะเข้าได้เป็นอย่างดี พบการสลับสามเสียงวิถิลงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ การสลับนี้เป็นการสร้างอารมณ์ให้เกิดความคมคายก่อนที่จะทำการขยี้มักจะพบรูปแบบสำนวนกลอนในลักษณะนี้ในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้าเสมอ พบการติดขยี้เริ่มจากเสียงซอล พยางค์ที่หนึ่งไล่ขึ้นไปถึงเสียงโดสูงพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๗ และติดขยี้ต่อด้วยเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สามไล่วกสำนวนกลอนลงมาที่เสียงลา และขยี้วนขึ้นไปอีกครั้งที่เสียงเรสูง พยางค์ที่สามห้องเพลงที่ ๘ ลงจบด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ การติดขยี้ในลักษณะนี้ผู้บรรเลงต้องใช้ทักษะของความคล่องตัวในการติดเนื่องจากการใช้เสียงที่ขัดข้ามกันและมีการใช้นิ้วชี้ติดขึ้นไปสี่เสียงและเรียงนิ้วกลางและนิ้วนางลงมาที่เสียงฟา

[illegible]

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา พหุลศร x พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-/- xxx-x/-
xxxxxxx/ xxxxxx-x/ พบการใช้เสียงซอลในลักษณะเสียงปกติติดกับเสียงซอลสูงในพยางค์ที่สอง ห้อง
เพลงที่ ๕ และเสียงซอลสูงด้วยการสับตัวถึงในพยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๖ พบการสับตสามเสียง
ในวิถึถึงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ พบการติดขยี้ในห้องเพลงที่ ๗ และ ๘ โดยเริ่มจาก
เสียงฟา พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ แล้วไล่ขึ้นไปทีเสียงโดสูง แล้ววกกลับมาที่เสียงลา ในพยางค์ที่
สองห้องเพลงที่ ๘ แล้วไล่ขึ้นไปทีเสียงโดสูงอีกครั้งในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๘ แล้วจบด้วยเสียง
ทีในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘ จำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแนววิถึขึ้นสังเกตได้
จากเสียงซอลในพยางค์ที่สองของเพลงที่ ๕ แล้วไล่วิถึขึ้นไปจนถึงเสียงโดสูง ในพยางค์ที่สามห้องเพลง
ที่ ๘ แล้วลงจบด้วยเสียงทีในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

[illegible]

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา พซลขตรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ -xxxxx/ xxx x x/ xxxx/ พบการเปิดสายเอกเปล่าเสียงโด พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ พบการขยับแนววิถึลงในห้องเพลงที่ ๒ เริ่มจากเสียงเรสูง ในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๒ โไล่แนววิถึลงมาที่เสียงซอล พยางค์ที่สี่ของห้องเพลง พบการใช้สำนวนกลอนขัดข้ามเริ่มจากเสียงซอล พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๓ และลงจบสำนวนกลอนที่เสียงทีในพยางค์ที่สี่ ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถึขึ้นหากแต่จะสังเกตได้ชัดเจนจากห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ เนื่องจากห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ นั้นเป็นการใช้สำนวนกลอนแบบวทวนจากเสียงสูงไปเสียงต่ำเหมือนกันทั้งสองเพลง แต่เสียงแรกของพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ จะเป็นสูงกว่าห้องเพลงที่ ๑ และในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ เป็นการไล่ระดับเสียงขึ้นไปแบบขัดข้ามแล้วลงจบด้วยเสียงทีในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทตรขฟซข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ -x-x/ --xxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนในลักษณะเดียวกันสองห้องเพลงคือ xaxa และ xbx b คือห้องเพลงที่ ๕ เป็นการใช้เสียงฟา ในพยางค์ที่สองและสาม ห้องเพลงที่ ๘ เป็นการใช้เสียงซอลในพยางค์ที่สองและสามเช่นเดียวกัน พบการใช้สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอเริ่มต้นด้วยสำนวนกลอนแบบเก็บในห้องเพลงที่ ๕ แล้วใช้สำนวนกลอนแบบกรอพยางค์ที่สองและสี่ในห้องเพลงที่ ๖ พบการสลับสามเสียงวิถึลงในพยางค์ที่สามและสี่ ของห้องเพลงที่ ๗ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถึวนสังเกตได้จากเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ โไล่ขึ้นไปถึงเสียงเรสูง ซึ่งเป็นเสียงที่สูงสุดของวรรคนี้แล้วดำเนินกลอนวิถึลงกลับมาที่เสียงซอลในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ อีกครั้ง

ประโยคที่ ๑๗ เทียบกับ

สายเอก	ท ด ี ร ี ด	ท ล ช พ	ล ช ท ล	ด ี ท ี ร ี ด	ล ช พ ด	รพ ร ด -	- - - -	- - - -
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - ท	ด ร ด ท	ด ท ล ช
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทตรขฟซข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนแบบขัดเริ่มจากเสียงทีพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ โไล่ขึ้นไปจนถึงเสียงเรสูง พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๑ แล้วโไล่เสียงลงมาจนถึงเสียงฟา พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ พบการใช้สำนวนกลอนขัดข้ามในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๓ แล้วโไล่เสียงที่ต่ำกว่าขึ้นไปจนถึงเสียงเรสูงแล้วลงจบสำนวนกลอนนี้ด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถึวนสังเกตได้จากเสียงทีในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ แล้วโไล่วิถึวทวนไปมาซึ่งมีเสียงต่ำสุดคือเสียงฟาในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ และเสียงสูงสุด คือ เสียงเรสูงในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ และลงจบสำนวนกลอนนี้ด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซุ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ พบการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้เสียงโดและที่ ซ้ำกันติดกันสามห้องเพลง คือ พยางค์ที่สามและสี่ห้องเพลงที่ ๖ พยางค์สามและสี่ห้องเพลงที่ ๗ และพยางค์ที่หนึ่งสองของห้องเพลงที่ ๘ ส่วนวงกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินสำนวนกลอนในแนววิถึลงสังเกตได้จากเสียงลาพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ซึ่งเป็นเสียงที่สูงที่สุดของวรรคนี้และได้มีการดำเนินกลอนไล่วิถึลงไปจนถึงเสียงซอลต่ำพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๑๘

สายเอก	ฟซลทด-ซ	ล ซ ฟ ด	มรด - ด	ร ม ฟ ซ	ซ - - -	- - - ซ	ด - - -	- - - ด
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - ซ -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ด ร ม	ฟ ซ - -	- ฟ ซ ล	ท ด - -

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซุ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxxx-x/ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ พบสำนวนกลอนการติดขยี้ในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๑ เริ่มต้นด้วยเสียงฟาไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงโดสูง พบการเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ พบการติดสลับสายเอกและสายทุ้มในพยางค์ที่สามสายทุ้มเสียงซอลและในพยางค์ที่สี่สายเอกเสียงโดของห้องเพลงที่ ๓ พบการใช้เสียงซอลในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๑ และห้องเพลงที่ ๔ ส่วนวงกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถึวนซ้ำกลับมาที่เสียงใกล้เคียงกับเสียงเริ่มต้นแต่เป็นเสียงที่สูงกว่าหนึ่งเสียง คือ เริ่มต้นด้วยเสียงฟาในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถึลงมาถึงเสียงซอลต่ำสายทุ้มเปล่าในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๓ แล้วซึ่งกลับไปเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซุ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xx-x/ xxxx/ xx-x/ พบการรูดสายลวดสองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ กับห้องเพลงที่ ๗ และ ๘ สองห้องเพลงแรกเริ่มต้นด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งแล้วรูดสายลวดจากเสียงโด พยางค์ที่สองมาถึงเสียงซอล พยางค์ที่สองแล้วจบด้วยเสียงซอลสายเอกในพยางค์ที่สี่ สองห้องเพลงหลังเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดในพยางค์ที่สี่แล้วรูดสายลวดที่เสียงฟา พยางค์ที่สูงไล่ขึ้นไปถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สอง แล้วจบด้วยเสียงโดสูงสายเอก พบการใช้สำนวนกลอนคล้ายกันสองห้องเพลงติดกัน คือ การขึ้นต้นด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ และจบลงด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ และการขึ้นต้นด้วยเสียงโดต่ำสายเอกเปล่าในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ และจบลงด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ พบการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๗ ส่วนวงกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแนววิถึขึ้นสังเกตได้จากเสียงซอลพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่

๕ แล้วดำเนินกลอนในวิถิลงวกกลับขึ้นมาที่เสียงซอลเดิมกับเสียงที่ขึ้นต้น แล้วเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดไล่วิถีขึ้นไปจากเสียงฟารุดขึ้นไปจนถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๑๙

สายเอก	ท ล ช -	ช ล ท ด	ร ม ี ร ี ด	ท ล ช ด	ร ม ฟ ช	ฟ ม ฟ ล	ล ด ล ช ฟ	ด ฟ ม ร
สายทุ้ม	--- ร	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซอ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนชนิดเริ่มตั้งแต่พยางค์ที่หนึ่งเสียงซอลของห้องเพลงที่ ๒ โไลขึ้นไปถึงเสียงเรสูงพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๓ แล้วไล่วิถีลงมาที่เสียงซอลอีกครั้งในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ พบการใช้เสียงโดในพยางค์ที่สี่ติดกันสามห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๒ เสียงโดสูง ห้องเพลงที่ ๓ เสียงโดสูงและห้องเพลงที่ ๔ เสียงโดต่ำ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถิลงสังเกตได้จากเสียงทีในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถีลงมาถึงเสียงเรสายทุ้ม แล้วจึงวกกลับไปเสียงมีสูง พยางค์ที่สองห้องเพลงที่สาม แล้วไล่วิถีลงมาที่เสียงโดต่ำ พยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซอ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนแบบชนิดข้ามเริ่มต้นด้วยสำนวนกลอนแบบชนิดในห้องเพลงที่ ๕ เริ่มจากเสียงเรไล่วิถีขึ้นไปถึงเสียงซอลแล้วจึงใช้สำนวนกลอนแบบข้ามเริ่มต้นจากเสียงฟาวกกลับมาที่เสียงเรแล้วใช้เสียงฟาวอีกครั้งและจบลงด้วยเสียงลาในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๗ พบการเปิดสายเปล่าพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแนววิถึวนสังเกตได้จากเสียงเร พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ โไลเสียงขึ้นไปถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๓ แล้วไล่วิถีลงมาที่เสียงเร พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๐

สายเอก	ฟ ล ช ฟ	ร ฟ ด ฟ	ร ด --	----	----	----	----	----
สายทุ้ม	----	----	-- ท ร	รฟ ร ด ท	ด ท ล ช	ฟ ร ด ท	ช ฟ ร ด	ล ช ฟ ร
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซอ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxx x x/ พบการใช้สำนวนกลอนชนิดข้ามในห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ เริ่มจากเสียงฟาใน

พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ข้ามเสียงขึ้นไปเสียงลา พยางค์ที่สองแล้ววกกลับมาที่เสียงฟาเริ่มต้น โดยการผ่านเสียงซอลแล้วข้ามไปเสียงเร พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ แล้ววกกลับมาจบที่เสียงฟาอีกครั้งในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๒ พบการใช้เสียงฟาคลายกันติดกันสองห้องเพลง คือ พยางค์ที่หนึ่งและสี่ของห้องเพลงที่ ๑ และ พยางค์ที่สองและสี่ของห้องเพลงที่สอง พบการสับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๔ พบการใช้เสียงเรเป็นพยางค์แรกติดกันสามห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๓ และห้องเพลงที่ ๔ ส่วนวณกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถิลงเริ่มด้วยเสียงฟา พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ แล้วย้ายเสียงฟาอยู่สองห้องเพลงคือห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ แล้วจึงไล่วิถิลงมาที่เสียงที่ต่ำสายทู้มในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนที่มีสองเสียงอยู่ในห้องแรกต่อด้วยห้องถัดไป โดยการใช้เสียงที่สูงกว่าในการเริ่มต้นพยางค์แรกของทั้งสี่ห้องเริ่มจากพยางค์ที่หนึ่ง และสองห้องเพลงที่ ๕ เป็นเสียง ดท ต่อด้วยห้องเพลงที่ ๖ มีเสียง ดท อยู่ในพยางค์ที่สามและสี่หากแต่ในห้องเพลงนี้มีเสียงพร อยู่ในพยางค์ที่หนึ่งและสอง สองเสียงนี้ไปปรากฏอยู่ในพยางค์ที่สองและสามของห้องเพลงที่ ๗ และเสียง พร นี้ยังปรากฏอยู่ในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๘ ส่วนวณกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินสำนวนกลอนในแนววิถิวนแต่พยางค์ที่หนึ่งของทุกห้องเพลงนั้นจะขึ้นด้วยเสียงที่สูงกว่าคือ ห้องเพลงที่ ๕ ขึ้นด้วยเสียงโดจบด้วยเสียงซอล ห้องเพลงที่ ๖ ขึ้นด้วยเสียงฟา จบด้วยเสียงที่ ห้องเพลงที่ ๗ ขึ้นด้วยเสียงซอลสูง จบด้วยเสียงโด และห้องเพลงที่ ๘ ขึ้นด้วยเสียงลาสูง จบด้วยเสียงเร ในวรรคหลังนี้จะดำเนินสำนวนกลอนด้วยสายทู้มทั้งสิ้น

ประโยคที่ ๒๑

สายเอก	----	----	-----	----	-----	-----	-----	-----
สายทู้ม	ด ท ด ร	ด ท ล ซ	ท ล ด ท	ร ด ฟ ร	-- ซุ ฟ	ซุ ร ฟ ด	ซ ล ท ด	ท ร ด ท
สายลาวด	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนแบบชิดข้าม พยางค์ที่หนึ่งและสามของห้องเพลงที่ ๑ เป็นเสียงโดแล้วใช้เสียงข้างนั้นประกบ แล้วจึงกลับมาที่เสียงโดในพยางค์ที่หนึ่งเพื่อใช้เป็นเสียงผ่านไปยังเสียงซอลในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๒ พบการใช้สำนวนกลอนชิดข้ามอีกครั้งในห้องเพลงที่ ๓ และ ๔ ด้วยเริ่มจากพยางค์ที่หนึ่งเสียงที่แล้วจึงไล่ขึ้นลักษณะขึ้นไปหนึ่งเสียงกลับลงมาอีกหนึ่งเสียงสลับกันไปจนถึงเสียงเร ในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๔ ส่วนวณกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแบบวนสังเกตได้ว่าเสียงโดพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ไล่วิถิขึ้นไปถึงเสียงฟา พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ แล้วลงจบด้วยเสียงเรในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๔

สายเอก	-----	ด ร ม ฟ	ช ล ช พ	ม ร ต -	--- ซ	(ล ช พ) ช ล	ซ พ ต พ	ช ล ท ดั
สายทุ้ม	-----	-----	-----	--- ล	- ซ --	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	---	-----	-----	-----

วรรณหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทตรxฟขx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ ----/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการวางของห้องเพลงจำนวนหนึ่งห้องเพลง การวางนี้เป็นการกรอเสียงเพื่อให้เกิดการคงที่อยู่เสียงสุดท้ายของห้องเพลงก่อนหน้าคือ เสียงที่ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ ประโยคที่ ๒๑ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงขิดในห้องเพลงที่ ๒, ๓ และ ๔ เริ่มต้นด้วยเสียงโดในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ ไหลเวียนขึ้นไปถึงเสียงลาในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๓ แล้วจึงวกกลับลงมาที่เสียงลาในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรณครั้งนี้เป็นการดำเนินในวิถีสองเริ่มจากเสียงโดพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ แล้วไหลเวียนขึ้นไปที่เสียงลาในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๓ แล้วจึงวกกลับมาเสียงลาดำสายท้มในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอxxฟxx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-x/ xxx x
x/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้จำนวนกลอนดีดสะลับสายหุ้มเปล่าในพยางค์ที่สองกับสายเอกเสียงซอล
ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ พบการสะบัดสามเสียงวิถึลงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่
๖ พบการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๗ จำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็น
การดำเนินกลอนในแนววิธีขึ้นสังเกตได้จากเสียงซอลต่ำสายหุ้มในพยางค์ที่ ๒ ของห้องเพลงที่ ๕ ไล่
แนววิธีขึ้นไปถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

[illegible]

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxx x x/ xxx x x/ xxx x x/ พบการสับัดสามเสียงในวิธีขึ้นพยางค์เดียวกันคือ พยางค์ที่หนึ่งและสอง โดยเริ่มจากห้องเพลงที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ พบการใช้สำนวนกลอนที่เหมือนกันติดกัน ๔ ห้องเพลง คือ การสับัดสามเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสอง แล้วจึงใช้สำนวนกลอนแบบปกติในพยางค์ที่สามและสี่ การใช้สำนวนกลอนในลักษณะนี้พบในห้องเพลงที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ สังเกตได้ว่าในวรรคนี้จะมีการใช้เสียงของสำนวนกลอนในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงและพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงเป็นเสียงเดียวกัน คือ ห้องเพลงที่ ๑ คือเสียง ลxxล ห้องเพลงที่ ๒ ทxxท ห้องเพลงที่ ๓ ดัxxด และห้องเพลงที่ ๔ รัxxร สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการใช้สำนวนกลอนในวิธีขึ้นเริ่มจากเสียงซอล ในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ ไล่ขึ้นไปจนถึงเสียงที ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลขดร พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการสับัดเสียงเดียวด้วยเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๕ พบการใช้สำนวนกลอนแบบขัดข้ามในห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ เริ่มต้นด้วยเสียงซอลพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๕ และลงจบด้วยเสียงโดสูงในพยางค์ที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๖ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นแนววิธีขึ้นสังเกตได้จากเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ แล้วไล่วิธีขึ้นไปถึงเสียงซอลสูงในพยางค์ที่หนึ่งและสามของห้องเพลงที่ ๗ แล้ววกกลับลงมาในทีเสียงที ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๔

สายเอก	ล ช ฟ -	ฟ ฟ ฟ ช	ด ท ล -	ล ล ล ท	ล ช ฟ ด	รีฟรี ด ท	ด รี ด ท	ด ท ล ช
สายทุ้ม	--- ด	----	--- ม	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบสำนวนกลอนการดีดสลับเอกและสายทุ้มสองห้องเพลงคือ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๓ ห้องเพลงแรกเริ่มด้วยสายทุ้มเสียงโดต่ำในพยางค์ที่สี่ ห้องเพลงที่ ๑ และกลับขึ้นมาใช้เสียงฟาสายเอกในพยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๒ ห้องเพลงหลังเริ่มด้วยสายทุ้มเสียงมีพยางค์ที่สี่ ห้องเพลงที่ ๓ และกลับขึ้นมาใช้เสียงลาสายเอกในพยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๔ พบการใช้สำนวนกลอนคล้ายกันในพยางค์ที่หนึ่ง สองและสามของห้องเพลงที่ ๒ และห้องเพลงที่ ๔ คือ ห้องเพลงที่ ๒ ใช้เสียงฟา ติดกันสามพยางค์เว้นเพียงเสียงซอลพยางค์ที่สี่และห้องเพลงที่ ๔ ใช้เสียงลา ติดกันสามพยางค์เว้นเพียงเสียงที พยางค์ที่สี่ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิธีขึ้นสังเกตได้จากเสียงลา พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ดำเนินกลอนในวิธีวนจนมาถึงพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๓ เสียงมีต่ำสายทุ้ม แล้วจึงวกกลับที่เสียงทีพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรอฟซุ พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ พบการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองในห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้เสียงโดติดกันสี่ห้องเพลง เริ่มด้วยพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ พยางค์ที่สามห้องเพลงที่ ๖ พยางค์ที่หนึ่งและสามห้องเพลงที่ ๗ และพยางค์ที่หนึ่งห้องเพลงที่ ๘ พบว่าการดำเนินกลอนในลักษณะนี้เป็นการดำเนินกลอนแบบเสียงซิดเสียงโดสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๖ แล้ววนอยู่ในเสียงใกล้เคียงวงลงมาที่เสียงซอลในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘ ส่วนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีกวนสังเกตได้จากเสียงลาพยางค์แรกของห้องเพลงที่ ๕ แล้วไถ่วิถึขึ้นไปจนถึงเสียงฟาในห้องเพลงที่ ๖ แล้ววกกลับมาที่เสียงซอลในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๕

สายเอก	ม ร มมม	ม ช มมม	----	----	----	----	----	----
สายทุ้ม	----	----	ม ร มมม	ม ช มมม	ช ล ช ร	มชม ร ด	ท-ดรมรด	ท ล ช -
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	--- ม

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงอบบน ดรอมซล พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ x x xxx/ x x xxx/ x x xxx/ x x xxx/ พบสำนวนกลอนการเท่าเสียงมีสองครั้ง สังเกตได้จากพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ และ ๒ พบการสลับเสียงเดียว คือ เสียงมี ในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้จัดเป็นสำนวนกลอนแบบซ้ำเสียงเนื่องจากการเท่าเสียงมี

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงอบบน ดรอมซล พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ x-xxxx/ xxxx/ พบการสำนวนกลอนที่ใช้เสียงซอล สามครั้งในสองห้องเพลง คือ พยางค์ที่หนึ่งและสาม ของห้องเพลงที่ ๕ และพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๖ พบการใช้สำนวนกลอนเสียงโดติดกันสองห้องเพลง คือ พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ และพยางค์ที่สองและสี่ของห้องเพลงที่ ๗ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ พบสำนวนกลอนการดีดขี้นในห้องเพลงที่ ๖ เริ่มจากเสียงโดไถ่วิถึขึ้นไปที่เสียงมีแล้วกลับลงมาที่เสียงโด พบการดีดสลับสายทุ้มและสายลวดสายทุ้มพยางค์ที่สามและสายลวดพยางค์ที่สี่ ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถึลงสังเกตได้จากเสียงซอลพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ และไถ่วิถึลงมาถึงเสียงมีสายลาดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๖

สายเอก	----	- ด ร ม	ช ล ช ม	ม ช ม ร ด	ช ช ช ช -	ช ช ช ช ด	ร ม ร ด	ท ล ช ม
สายทุ้ม	----ล	ช ----	-----	-----	----ร	-----	-----	-----
สายลวด	ร ม ช -	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ดรม×ชล× พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxx x x/ พบการใช้สำนวนขีดข้ามไล่จากเสียงเรต่ำสายลวดพยางค์ที่หนึ่งในห้องเพลงที่ ๑ ไหว้ถี่ขึ้นไปจนถึงเสียงมีสายเอกในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๒ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถี่ขึ้นหากแต่เสียงที่เปล่งออกมานั้นอาจจะไม่ต่างกัน สังเกตได้จากเสียงเรพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ เป็นเสียงเรต่ำสายลวดไหว้ถี่ขึ้นไปถึงเสียงลา พยางค์ที่สองห้องเพลงที่ ๓ แล้ววกกลับมาที่เสียงโดสายเอกเปล่าพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ดรม×ชล× พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxx x x/ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ พบการสลับเสียงเดียวในพยางค์ที่หนึ่งและสองติดกันอยู่ห้องเพลงคือ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖ พบสำนวนกลอนดัดสายเอกสลับสายทุ้มในสามสายเอกเสียงซอลและพยางค์ที่สี่สายทุ้มเสียงเร ในห้องเพลงที่ ๕ พบการใช้สำนวนกลอนแบบขีดข้ามเริ่มจากเสียงเรสูงพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ ไหว้ถี่ลงมาถึงเสียงมีในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ ด้วยการข้ามเสียงฟา สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นสำนวนกลอนแนววิถี่ลงเริ่มจากเสียงซอลในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ แล้วไหว้ถี่ขึ้นไปถึงเสียงมีสูง พยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๗ แล้ววกกลับมาที่เสียงมีพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๗

สายเอก	ช ด ร ม	ฟ ช ฟ ด	ม ร ฟ ม	ช ฟ ล ช	ร ด ร ล	ด ช ล ฟ	ล ช ล ฟ	ช ม ฟ ร
สายทุ้ม	----	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางชาว ฟชล×ดร× พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบสำนวนกลอนการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ พบการใช้สำนวนกลอนแบบขีดในพยางค์ที่สองเสียงโดของห้องเพลงที่ ๑ ไล่เป็นวิถี่ขึ้นไปถึงเสียงซอลในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๒ พบสำนวนกลอนขีดข้ามในพยางค์ที่หนึ่งเสียงมี ของห้องเพลงที่ ๓ ไล่เป็นวิถี่ขึ้นไปถึงเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถี่วนสังเกตได้จากเสียงซอลพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ไหว้ถี่ลงไปถึงเสียงโดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่สองแล้ววกขึ้นมาในเสียงซอลอีกครั้งในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางทางขวา พซลขตรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบสำนวนกลอนขัดข้ามติดกันสองชุด ชุดละสองห้องเพลง ชุดแรกเสียงเรสูง พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ไล่วิถิลงมาถึงเสียงฟาในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๖ ชุดหลังเสียงลาพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ ไล่วิถิลงมาถึงเสียงเรในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินสำนวนกลอนในแนววิถิลงเริ่มจากเสียงเรสูงพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ไล่วิถิลงมาแบบสลับกับเสียงที่ขัดบ้างข้ามบ้างลงมาถึงเสียงเรต่ำในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๒๘

สายเอก	ฟ ล ช ฟ	ร พ ด ฟ	ร ด - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
สายทุ้ม	- - - -	- - - -	- - ท ร	รพ ร ด ท	ด ท ล ช	ฟ ร ด ท	ซึ่ ฟ ร ด	ล ช ฟ ร
สายลวด	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางทางขวา พซลขตรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxx x x/ พบสำนวนกลอนขัดข้ามเริ่มด้วยเสียงฟาในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ไล่วิถิลงมาที่เสียงเรแล้วกลับไปเสียงฟาพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นสำนวนกลอนแนววิถิลงสังเกตได้จากเสียงฟา พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ ไล่ขึ้นไปเสียงลา พยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถิลงที่สายทุ้มเสียงที่ ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางทางขวา พซลขตรข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนที่มีสองเสียงอยู่ในห้องแรกต่อด้วยห้องถัดไป โดยการใช้เสียงที่สูงกว่าในการเริ่มต้นพยางค์แรกของทั้งสี่ห้องเริ่มจากพยางค์ที่หนึ่ง และสองห้องเพลงที่ ๕ เป็นเสียง ดท ต่อด้วยห้องเพลงที่ ๖ มีเสียง ดท อยู่ในพยางค์ที่สามและสี่หากแต่ในห้องเพลงนี้มีเสียง ฟร อยู่ในพยางค์ที่หนึ่งและสอง สองเสียงนี้ไปปรากฏอยู่ในพยางค์ที่สองและสามของห้องเพลงที่ ๗ และเสียง ฟร นี้ยังปรากฏอยู่ในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็น การดำเนินสำนวนกลอนในแนววิถิลงแต่พยางค์ที่หนึ่งของทุกห้องเพลงนั้นจะขึ้นด้วยเสียงที่สูงกว่า คือห้องเพลงที่ ๕ ขึ้นด้วยเสียงโดจบด้วยเสียงซอล ห้องเพลงที่ ๖ ขึ้นด้วยเสียงฟา จบด้วยเสียงที่ ห้องเพลงที่ ๗ ขึ้นด้วยเสียงซอลสูง จบด้วยเสียงโด และห้องเพลงที่ ๘ ขึ้นด้วยเสียงลาสูง จบด้วยเสียงเร ในวรรคหลังนี้จะดำเนินสำนวนกลอนด้วยสายทุ้มทั้งสิ้น

ประโยคที่ ๒๙

สายเอก	----	----	----	----	----	----	ช ล ท ดั	ท รื ดั ท
สายทุ้ม	-- ด ร	ด ท ล ช	ท ล ด ท	ร ด ฟ ร	-- ซื ฟ	ซื ร ฟ ด	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลxดรx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ --xx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนแบบชิดเริ่มจากเสียงโด พยางค์ที่สามของห้องเพลงที่หนึ่งไล่เป็นแนววิถึลงไปยังเสียงซอลในพยางค์ที่สี่ห้องเพลงที่ ๔ พบสำนวนกลอนชิดข้ามเริ่มจากเสียงทีในพยางค์ที่หนึ่งไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงฟาในพยางค์ที่สามและวกกลับลงมาที่เสียงเร ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นสำนวนกลอนแบบวนสังเกตได้จากเสียงแรกคือ เสียงโดในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงฟา ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ แล้ววกกลับมายังเสียงเร ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ และ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxfซx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนมีเสียงซอลขึ้นต้นของห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๕ พยางค์ที่สาม ห้องเพลงที่ ๖ พยางค์ที่หนึ่ง ห้องเพลงที่ ๗ พยางค์ที่หนึ่ง พบการใช้สำนวนกลอนชิดข้ามในเสียงซอล พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๗ ไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงโดในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๗ แล้ววกกลับมายังเสียงทีในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๘ แล้วข้ามไปเสียงเรในพยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๘ แล้วลงจบด้วยเสียงทีในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถึลงเริ่มจากเสียงซอลสูงพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๕ ไล่วิถึลงมาถึงเสียงทีในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๓๐

สายเอก	ด รื ดั ล	ล ดั ล ช ฟ	ม ร ช ฟ	ม ร ด -	--- ซ	ลชฟ ช ล	ช ฟ - ฟ	ช ล ท ดั
สายทุ้ม	----	----	----	--- ล	- ซ - -	----	-- ด -	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางขวา ฟซลxดรx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ พบการเปิดสายเอกเปล่าเสียงโดในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๑ พบการสลับสองเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๒ พบสำนวนกลอนเสียงชิดข้ามเริ่มด้วยเสียงมีพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๓ ข้ามขึ้นไปถึงเสียงซอลพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๓ แล้วไล่วิถึลงมายังเสียงโด ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ แล้วลงจบด้วยเสียงลาในห้องเพลงนั้น สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถึลงจากเสียงเรสูง พยางค์ที่สองของห้องเพลงที่ ๑ ไล่วิถึลงมายังเสียงลสายทุ้ม พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ -x-x/ xxx x x/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนติดสลับสายท่อมและสายเอกสองห้องเพลง ห้องเพลงแรกจากเสียงซอลสายท่อมเปล่าพยางค์ที่สอง และเสียงซอลสายเอกพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๕ ห้องเพลงหลังจากเสียงโด สายท่อมพยางค์ที่สาม และเสียงฟาสายเอก พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๗ พบการสลับสามเสียงแนววิถีลงในพยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๖ สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีขึ้นสังเกตได้จากเสียงของห้องเพลงที่ ๕ นั้นเป็นเสียงซอลต่ำในพยางค์ที่หนึ่งแล้วไล่วิถีขึ้นไปจนถึงเสียงโดสูงในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๓๑

สายเอก	ล ฟ ซ ล	ท รื ดื ท	ล ช ฟ ช	ล ท ดื ช	ท ดื รื ช	ฟ รื ดื ฟ	รื ดื ท รื	ดื ท ฟ ท
สายท่อม	----	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	---

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบสำนวนกลอนแบบขีดข้ามสองชุดติดกัน ชุดแรกเริ่มด้วยเสียงลา ในพยางค์ที่หนึ่งไล่วิถีขึ้นไปถึงเสียงลา ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ แล้วต่อด้วยเสียงที ในพยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๒ แล้วข้ามขึ้นไปเสียงเร ในพยางค์ที่สองแล้วลงจบด้วยเสียงที ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๒ ชุดหลังเริ่มด้วยเสียงลา ในพยางค์ที่หนึ่งผ่านไปถึงเสียงซอล ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๓ และไล่วิถีขึ้นไปด้วยเสียงซิดจนถึงเสียงโดสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๔ และจบด้วยเสียงซอลในห้องเพลงนั้น สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในวิถีขึ้นสังเกตได้จากเสียงหลักของห้องเพลงที่ ๑ นั้นเป็นเสียงลา แล้วไล่วิถีขึ้นไปถึงเสียงโดสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๒ แล้วไล่วิถีลงมาถึงเสียงซอล ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรขฟข พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxxx/ xxxx/ xxxx/ พบการใช้สำนวนกลอนคล้ายกันสองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๖ เริ่มต้นพยางค์แรกด้วยเสียงฟาสูง และจบพยางค์สุดท้ายด้วยเสียงเดียวกัน และห้องเพลงที่ ๗ เริ่มต้นพยางค์แรกด้วยเสียงเรสูง และจบพยางค์สุดท้ายด้วยเสียงเดียวกัน สำนวนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนด้วยแนววิถีวนจากเสียงที พยางค์ที่หนึ่งของห้องเพลงที่ ๕ ไล่วิถีขึ้นไปถึงเสียงซอลสูง พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ แล้วไล่วิถีลงมาถึงเสียงที ในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘

ประโยคที่ ๓๒

สายเอก	ล ช ฟ ด	รีดท์ ล ช	ลชฟ ล ช	ช ฟ ช ท	ช ฟ ร ฟ	- ช - ท	- - ชีฟรี่	ดํ ท ล ช
สายทุ้ม	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

วรรคหน้าจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxfชx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ xxx x x/ xxx x x/ xxxx/ พบการสับัดสามเสียงในพยางค์ที่หนึ่งและสอง สองห้องเพลง คือ ห้องเพลงที่ ๒ และ ๓ พบการใช้เสียง ลช ติดกันสามห้องเพลง คือ พยางค์ที่หนึ่งและสองของห้องเพลงที่ ๑ พยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๒ และ ๓ พบการเปิดสายเอกเปล่าในพยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๑ ส่วนนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนในแนววิถึวนสังเกตได้ว่าเสียงหลักของวรรคนี้จะเป็นเสียง ลช และมาลงจบวรรคด้วยเสียง ชท ในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๔

วรรคหลังจัดอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ทดรxfชx พบกระสวนทำนองเพลง ดังนี้ xxxx/ -x-x/ --xxx/ xxxx/ พบการใช้ส่วนนกลอนแบบกึ่งเก็บกึ่งกรอ เริ่มด้วยส่วนนกลอนแบบเก็บในพยางค์ที่หนึ่งถึงสี่ของห้องเพลงที่ ๕ และเป็นส่วนนกลอนแบบกรอในพยางค์ที่สองและสี่ของห้องเพลงที่ ๖ พบการสับัดสามเสียงในพยางค์ที่สามและสี่ของห้องเพลงที่ ๗ พบการใช้ส่วนนกลอนแบบเสียงซิดในพยางค์ที่สี่เสียงสูง ของห้องเพลงที่ ๗ และไล่เสียงซิดวิถึลงมาถึงเสียงซอล พยางค์ที่สี่ของห้องเพลงที่ ๘ ส่วนนกลอนที่ปรากฏในวรรคนี้เป็นการดำเนินกลอนแนววิถึวน สังเกตได้จากของวรรคนี้เป็นเสียงซอล จากห้องเพลงที่ ๕ และไล่วิถึขึ้นไปถึงเสียงซอลสูง ในพยางค์ที่สามของห้องเพลงที่ ๗ และวกกลับมาเสียงท้ายสุดของวรรคก็ยังคงเป็นเสียงซอลนั่นเอง

๔.๒ ลักษณะเฉพาะการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญข้างต้น โดยอธิบายตามประเด็นหลัก ๒ ประเด็น ได้แก่ วิธีการบรรเลงและส่วนนกลอน ได้ดังนี้

๔.๒.๑. ผลการวิเคราะห์วิธีการบรรเลง

วิธีการบรรเลงพบจำนวน ๗ วิธีการ ได้แก่ การสับัดเสียงเดียว, การสับัดสองเสียง, การสับัดสามเสียง, การเปิดสายเอกเปล่า, การกรอเชื่อมเสียง, การรูดสายลวด, การดีดขี้อยู่ สามารถอธิบายวิธีการใช้วิธีการบรรเลงได้ ดังนี้

๑. วิธีการสะบัดเสียงเดียว หมายถึง ลักษณะการดีดเสียงเดียวกันสามครั้งในสองพยางค์ โดยใช้ไม้ดีดในลักษณะเข้าออกเข้า -xxx พบจำนวน ๘ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๒

สายเอก	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
สายทุ้ม	- มรดทล	- ล มม	ร ด ม ร	ด ท ร ด	ทลช ล ท	ดทล ท ด	รดท ด ร	มรด ร ม
สายลวด	-----	ม ---	-----	-----	-----	-----	-----	-----

๑. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๒

๒. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๕

๓. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๑

๔. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๒

๕. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๓

๖. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๔

๗. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๕

๘. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๖

๒. วิธีการสะบัดสองเสียง หมายถึง ลักษณะการดีดสองเสียงในสองพยางค์โดยใช้ไม้ดีดในลักษณะเข้าออกเข้า—xyx พบจำนวน ๑๐ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๗

สายเอก	-- ทลช	- ช - ค	รคท คทล	ทลช ลชม	ช ด ร ม	ฟ ช ฟ ล	ลคค ช ฟ	ม ร ด ร
สายทุ้ม	-----	ร ---	-----	-----	-----	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

๑. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๗

๒. ประโยคที่ ๕ ห้องเพลงที่ ๑

๓. ประโยคที่ ๑๓ ห้องเพลงที่ ๑

๔. ประโยคที่ ๑๗ ห้องเพลงที่ ๖

๕. ประโยคที่ ๑๙ ห้องเพลงที่ ๗

๖. ประโยคที่ ๒๔ ห้องเพลงที่ ๖
 ๗. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๖
 ๘. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๔
 ๙. ประโยคที่ ๒๘ ห้องเพลงที่ ๔
 ๑๐. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๒

๓. วิธีการสะบัดสามเสียง หมายถึง ลักษณะการดีดสามเสียงในสองพยางค์โดยใช้ไม้ดีดในลักษณะเข้าออกเข้า --xyz พบจำนวน ๔๔ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๕

สายเอก	--- ร	- ฟ - ช	ทดรีดทชทด	รทดรี-ด	-- ซุฟรี	- ด - ท	ด ร ด ท	- ล - ช
สายทุ้ม	- ท ด -	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

๑. ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๕
 ๒. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๕
 ๓. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๗
 ๔. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๑
 ๕. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๓
 ๖. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๔
 ๗. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๒
 ๘. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๑
 ๙. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๒
 ๑๐. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๖
 ๑๑. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๗
 ๑๒. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๓
 ๑๓. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๔

๑๔. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๖
๑๕. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๗
๑๖. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๕
๑๗. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๖
๑๘. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๗
๑๙. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๘
๒๐. ประโยคที่ ๑๒ ห้องเพลงที่ ๒
๒๑. ประโยคที่ ๑๒ ห้องเพลงที่ ๕
๒๒. ประโยคที่ ๑๒ ห้องเพลงที่ ๖
๒๓. ประโยคที่ ๑๒ ห้องเพลงที่ ๗
๒๔. ประโยคที่ ๑๒ ห้องเพลงที่ ๘
๒๕. ประโยคที่ ๑๔ ห้องเพลงที่ ๓
๒๖. ประโยคที่ ๑๔ ห้องเพลงที่ ๖
๒๗. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๑
๒๘. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๒
๒๙. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๓
๓๐. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๔
๓๑. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๖
๓๒. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๖
๓๓. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๓
๓๔. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๗
๓๕. ประโยคที่ ๑๘ ห้องเพลงที่ ๓
๓๖. ประโยคที่ ๒๒ ห้องเพลงที่ ๖
๓๗. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๑
๓๘. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๒

๓๙. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๓

๔๐. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๔

๔๑. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๖

๔๒. ประโยคที่ ๓๒ ห้องเพลงที่ ๒

๔๓. ประโยคที่ ๓๒ ห้องเพลงที่ ๓

๔๔. ประโยคที่ ๓๒ ห้องเพลงที่ ๗

๔. วิธีการสายเอกเปล่า หมายถึง ลักษณะการดีดในวิธีขึ้นหรือลงหากแต่มีการประสมกับสายเอกเปล่าซึ่งเป็นเสียงโด ทำให้เกิดการผสมผสานของระดับเสียงพบจำนวน ๑๓ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๒

สายเอก	-----	ซฟร - ด	-----	-----	- ฟ - ล	ลซฟ ซ ท	-- รัดท	ล ซ ฟ ร
สายทุ้ม	- ซ --	-----	ซ ล ท ด	ท ร ด ท	-----	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

๑. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๒

๒. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๖

๓. ประโยคที่ ๘ ห้องเพลงที่ ๑

๔. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๑

๕. ประโยคที่ ๑๗ ห้องเพลงที่ ๕

๖. ประโยคที่ ๑๘ ห้องเพลงที่ ๒

๗. ประโยคที่ ๑๘ ห้องเพลงที่ ๗

๘. ประโยคที่ ๑๙ ห้องเพลงที่ ๘

๙. ประโยคที่ ๒๒ ห้องเพลงที่ ๗

๑๐. ประโยคที่ ๒๔ ห้องเพลงที่ ๕

๑๑. ประโยคที่ ๒๗ ห้องเพลงที่ ๒

๑๒. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๑

๑. ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๒. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๓
๓. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๑
๔. ประโยคที่ ๑๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๕. ประโยคที่ ๑๓ ห้องเพลงที่ ๓
๖. ประโยคที่ ๑๔ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
๗. ประโยคที่ ๑๕ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
๘. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๒
๙. ประโยคที่ ๑๘ ห้องเพลงที่ ๑
๑๐. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๖

๔.๒.๒ ส่วนนกลอน

ส่วนนกลอนจะเข้าที่พบ มีจำนวน ๖ ส่วน ได้แก่ ส่วนนกลอนเสียงซิด, ส่วนนกลอนเสียงซิดข้าม, ส่วนนกลอนการติดสลับสาย, ส่วนนกลอนวิธีลงเชื่อมต่อกัน, ส่วนนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ, ส่วนนกลอนการเท่าเสียง สามารถอธิบายลักษณะการดำเนินงานของส่วนข้างต้นได้ ดังนี้

๑. ส่วนนกลอนเสียงซิด หมายถึง ลักษณะการใช้ส่วนนกลอนที่เสียงใกล้เคียงกันทำให้มีลักษณะเสียงซิดและการบรรเลงไม้โอดเสียงไปมาพบจำนวน ๑๑ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

สายเอก	--- ร	- ฟ - ช	ทตริตทชทต	รทตริ-ต	- - ชฟวิ	- ต -ท	ต รื ต ท	- ล - ช
สายหุ้ม	- ท ต -	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

๑. ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๒. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘
๓. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘

๔. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
๕. ประโยคที่ ๑๑ ห้องเพลงที่ ๒, ๓ และ ๔
๖. ประโยคที่ ๑๗ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
๗. ประโยคที่ ๑๙ ห้องเพลงที่ ๒, ๓ และ ๔
๘. ประโยคที่ ๒๒ ห้องเพลงที่ ๒, ๓ และ ๔
๙. ประโยคที่ ๒๔ ห้องเพลงที่ ๖, ๗ และ ๘
๑๐. ประโยคที่ ๒๗ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
๑๑. ประโยคที่ ๒๙ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๒. ส่วนวงกลอนเสียงซัดซำม หมายถึง ลักษณะการใช้ส่วนวงกลอนที่เสียงไกล่กันสลับกับเสียงห่างกันทำให้การบรรเลงมีการสับเสียงไปมา พบจำนวน ๒๔ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘

สายเอก	- - ทลซ	- ซ - ดิ	ริคั ทิ ดิ ทล	ทลซ ลซม	ซ ด ร ม	ฟ ซ ฟ ล	ลคั ล ซ ฟ	ม ร ด ร
สายทุ้ม	-----	ร ----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
สายลวด	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

๑. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘
๒. ประโยคที่ ๕ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๓. ประโยคที่ ๕ ห้องเพลงที่ ๕, ๖, ๗ และ ๘
๔. ประโยคที่ ๘ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๕. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๖. ประโยคที่ ๑๑ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖
๗. ประโยคที่ ๑๓ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๘. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
๙. ประโยคที่ ๑๙ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖
๑๐. ประโยคที่ ๒๐ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๑๑. ประโยคที่ ๒๑ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
 ๑๒. ประโยคที่ ๒๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
 ๑๓. ประโยคที่ ๒๑ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
 ๑๔. ประโยคที่ ๒๓ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖
 ๑๕. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
 ๑๖. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
 ๑๗. ประโยคที่ ๒๗ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
 ๑๘. ประโยคที่ ๒๗ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖
 ๑๙. ประโยคที่ ๒๗ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
 ๒๐. ประโยคที่ ๒๘ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
 ๒๑. ประโยคที่ ๒๙ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘
 ๒๒. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔
 ๒๓. ประโยคที่ ๓๑ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
 ๒๔. ประโยคที่ ๓๑ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

๓. **สำนวนกลอนการติดสลับสาย** หมายถึง ลักษณะการใช้เสียงจากสายจะเข้าในพยางค์ใด พยางค์หนึ่ง สลับกับสายใดสายหนึ่ง อาทิ สายเอกสลับกับสายทุ้ม หรือ สายทุ้มสลับกับสายลวด เพื่อเป็นการเปลี่ยนระดับเสียง พบจำนวน ๑๕ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๓

สายเอก	--- ค	-- ร ม	ร ค - ค	ร ม ฟ ช	-- ท คีรี	คํ ท ล ช	ลชฟ - ฟ	ช ล ท คํ
สายทุ้ม	----	----	-- ช -	----	----	----	-- ค -	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

๑. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๓
 ๒. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๗
 ๓. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒
 ๔. ประโยคที่ ๖ ห้องเพลงที่ ๗

๕. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๖. ประโยคที่ ๑๐ ห้องเพลงที่ ๒

๗. ประโยคที่ ๑๑ ห้องเพลงที่ ๑

๘. ประโยคที่ ๑๘ ห้องเพลงที่ ๓

๙. ประโยคที่ ๑๙ ห้องเพลงที่ ๑

๑๐. ประโยคที่ ๒๔ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๑๑. ประโยคที่ ๒๔ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

๑๒. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๘

๑๓. ประโยคที่ ๒๖ ห้องเพลงที่ ๕

๑๔. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๕

๑๕. ประโยคที่ ๓๐ ห้องเพลงที่ ๗

๔. สำนวนกลอนวิถิลงเชื่อมต่อกัน หมายถึง ลักษณะการใช้สำนวนเดียวกันในวิถิลงหากแต่เสียงที่ใช้เป็นการไต่ลงมาตามลำดับจำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

สายเอก	- - ทลซ	- ซ - ดั	รึดท ดัทล	ทลซ ลซม	ซ ด ร ม	ฟ ซ ฟ ล	ลดัล ซ ฟ	ม ร ด ร
สายทุ้ม	----	ร ----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

๑. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

๒. ประโยคที่ ๓ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘

๕. **สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ** หมายถึง ลักษณะการใช้สำนวนกลอนแบบจาวสลับกับการใช้สำนวนกลอนแบบเก็บเพื่อเป็นการดำเนินทำนอง พบจำนวน ๑๑ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๖, ๗ และ ๘

สายเอก	--- ร	- พ - ช	ทศร์ดีทชทศ	รืทศร์-ดี	-- ซืฟริ	- ดี -ท	ดี รื ดี ท	- ล - ช
สายทุ้ม	- ท ด -	----	----	----	----	----	----	----
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	----

๑. ประโยคที่ ๑ ห้องเพลงที่ ๖, ๗ และ ๘

๒. ประโยคที่ ๒ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๓. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๔. ประโยคที่ ๔ ห้องเพลงที่ ๕, ๖ และ ๗

๕. ประโยคที่ ๖ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๖. ประโยคที่ ๖ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๗. ประโยคที่ ๗ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๘. ประโยคที่ ๘ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๙. ประโยคที่ ๙ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๑๐. ประโยคที่ ๑๑ ห้องเพลงที่ ๗ และ ๘

๑๑. ประโยคที่ ๑๖ ห้องเพลงที่ ๕ และ ๖

๖. **สำนวนกลอนการเท่าเสียง** หมายถึง ลักษณะการดำเนินทำนองแบบเท่าเสียงเดิมตามอัตราจังหวะ พบจำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ตัวอย่าง ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

สายเอก	ม ร มมม	ม ช มมม	----	----	----	----	----	----
สายทุ้ม	----	----	ม ร มมม	ม ช มมม	ช ล ช ร	มชม ร ด	ท-ดรรรด	ท ล ช -
สายลวด	----	----	----	----	----	----	----	---- ม

๑. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๑ และ ๒

๒. ประโยคที่ ๒๕ ห้องเพลงที่ ๓ และ ๔

๔.๒.๓ สรุปผลการวิเคราะห์

จากผลการศึกษาวิธีการบรรเลงจะเห็นว่าเพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้วิจัยพบลักษณะเฉพาะวิธีการบรรเลงและสำนวนกลอนต่าง ๆ รวม ๗ วิธีการบรรเลงและ ๖ สำนวนกลอน โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะที่ปรากฏไว้ในตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงอัตราวิธีการบรรเลง

เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ		
วิธีการบรรเลง	อัตราวิธีการบรรเลงที่ปรากฏ(จำนวนครั้ง)	
	1. วิธีการสับตเสียงเดี่ยว	๘
	2. วิธีการสับตสองเสียง	๑๐
	3. วิธีการสับตสามเสียง	๔๔
	4. วิธีการเปิดสายเอกเปล่า	๑๓
	5. วิธีการกรอแบบเชื่อมเสียง	๓
	6. วิธีการรูดสายลวด	๒
	7. วิธีการดีดขี้	๑๐

ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของวิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้ วิธีการสับตสามเสียง พบ ๔๔ ครั้ง, วิธีการเปิดสายเอกเปล่า พบ ๑๓ ครั้ง, วิธีการสับตสองเสียง พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการดีดขี้ พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการสับตเสียงเดี่ยว พบ ๘ ครั้ง, วิธีการกรอแบบเชื่อมเสียง พบ ๓ ครั้ง และวิธีการรูดสายลวด พบ ๒ ครั้ง

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงอัตราส่วนกลอน

เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ		
สำนวนกลอน	อัตราลักษณะสำนวนกลอนที่ปรากฏ(จำนวนครั้ง)	
	1. สำนวนกลอนเสียงซิด	๑๑
	2. สำนวนกลอนเสียงซิดข้าม	๒๔
	3. สำนวนกลอนการติดสลับสาย	๑๕
	4. สำนวนกลอนวิถีสองเชื่อมต่อกัน	๒
	5. สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ	๑๑
	6. สำนวนกลอนการเท่าเสียง	๒

ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะของสำนวนกลอนในเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปถึน้อยที่สุด ได้ดังนี้ สำนวนกลอนเสียงซิดข้าม พบ ๒๔ ครั้ง, สำนวนกลอนการติดสลับสาย พบ ๑๕ ครั้ง, สำนวนกลอนเสียงซิด พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนวิถีสองเชื่อมต่อกัน พบ ๒ ครั้ง และสำนวนกลอนการเท่าเสียง พบ ๒ ครั้ง

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

เพลงหกบท สามชั้นเป็นเพลงที่นิยมนำมาประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวสำหรับเครื่องสี่ อาทิ ซอสามสาย ซอด้วงและซออู้ แต่ไม่ปรากฏครุฑดนตรีท่านใดประดิษฐ์ขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวสำหรับจะเข้ ทั้งนี้ สำเนียงเพลงและสำนวนกลอนที่น่าสนใจจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญ โดยเฉพาะการนำ สำเนียงเพลงของชาตินี้เข้ามาผสมผสานในการประพันธ์เพลงเดี่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์ ของการสร้างสรรค์อยู่ ๒ ประการ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้ ๒. เพื่อสร้างสรรค์เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ

งานวิจัยสร้างสรรค์นี้เป็นการนำเพลงหกบท สามชั้น มาประพันธ์ขึ้นเป็นเดี่ยวจะเข้ที่ให้ สำเนียงมอญสอดแทรกอยู่ในทางการบรรเลงโดยการศึกษาวิธีการดีดจะเข้และการดำเนินกลอนได้ ดังนี้ ๑. วิธีการดีดจะเข้แบบครุฑทองดี สุจริตกุล มุ่งเน้นการดีดจะเข้ที่ได้ความสม่ำเสมอและชัดเจน กล่าวคือผู้บรรเลงต้องใช้วิธีการบรรเลงที่ถูกต้องชัดเจน การใช้ไม้ดีดเข้าและออกนั้นต้องให้เสียงที่ สม่ำเสมอเท่ากับจังหวะที่กำหนด หากผู้บรรเลงปฏิบัติตามได้ดังนี้จะถือว่ามีความพร้อมที่สามารถ พัฒนาต่อไปให้กลายเป็นทักษะขั้นสูงสำหรับการเดี่ยวจะเข้ได้ ๒. การดำเนินกลอนของจะเข้ควร คำนึงถึงทำนองหลักของเพลง การใช้เสียงที่มีอยู่จำนวนมากให้ครบถ้วนโดยที่ต้องใช้เสียงสูงไปจนหมด เสียงแล้วจึงวกกลับมาในทางกลับกันถ้าเป็นการดำเนินทำนองในทางเสียงต่ำก็ควรจะไปจนสุดเสียงต่ำ เช่นกัน ควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรคทำและวรรครับให้เกิดความสัมพันธ์กัน ควรสอดแทรก วิธีการบรรเลงที่มีลักษณะเฉพาะของจะเข้ อาทิ การดีดทิ้งนอย การดีดรูดยาวลด การดีดกระทบสาย การดำเนินทำนองนั้นควรหลีกเลี่ยงการหักสำนวนกลอน หรือนำสำนวนกลอนของเครื่องดนตรีอื่นมา ใช้ ในการบรรเลงทุกครั้งควรคำนึงถึงสำนวนกลอนที่จะนำมาใช้นั้นเป็นสำนวนกลอนสำหรับเพลงเดี่ยว หรือสำนวนกลอนสำหรับการบรรเลงรวมวง ๓.วิธีการดีดจะเข้ในลักษณะเพลงเดี่ยว ควรคำนึงถึงทาง เพลงที่จะนำมาใช้หากทางเพลงนั้นยากไปสำหรับผู้บรรเลงจะส่งผลให้การบรรเลงนั้นได้ผลออกมาไม่ดี เท่าที่ควร ผู้บรรเลงต้องให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวสำหรับการบรรเลงเดี่ยว ผู้บรรเลงต้องมีความขยันในการไล่มือเพื่อสร้างทักษะและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บรรเลงต้องฝึกฝน วิธีการพิเศษที่เกิดขึ้นในการบรรเลงเดี่ยวเพลงนั้น ๆ ให้เกิดความชำนาญ

วิธีการบรรเลงและลักษณะเฉพาะการบรรเลงจะเข้ เดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียง มอญ ประกอบไปด้วย ๒ ส่วน ดังนี้ ส่วนวิเคราะห์วิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยมีการกำหนดสัญลักษณ์แทนเสียง สัญลักษณ์แทนเสียงลูกฆ้องวงใหญ่ สัญลักษณ์ แทนกลุ่มเสียงหรือบันไดเสียง ตารางการบันทึกโน้ต แสดงลักษณะการวิเคราะห์ทำนองเพลง โน้ตเดี่ยว จะเข้เพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ในการวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทำนองเพลงครั้งละ ๑ ประโยค (๑ บรรทัด) โดยจะแบ่งออกเป็นวรรคหน้า (ห้องเพลงที่ ๑-๔) วรรคหลัง (ห้องเพลงที่ ๕-๘) โดยมีทั้งหมด ๓๒ ประโยค โดยประโยคที่ ๑-๑๖ นั้นเป็นเที่ยวแรกและประโยคที่ ๑๗-๓๒ นั้นเป็น

เทียบกลับ บันไดเสียงที่ปรากฏในเพลงนี้มีทั้งหมด ๓ บันไดเสียง การนับจำนวนบันไดเสียงผู้วิจัยได้นับตามจำนวนวรรคหน้าและวรรคหลัง รวมทั้งหมด ๖๔ วรรค บันไดเสียงที่ปรากฏมากที่สุด คือ บันไดเสียงทางกลาง ทดรอxฟซx พบ ๔๐ ครั้ง/ รองลงมา คือ บันไดเสียงทางขวา พบ ๑๘ ครั้ง/ น้อยที่สุดคือ บันไดเสียงทางเพิงอบน พบ ๖ ครั้ง

จากผลการศึกษาวิธีการบรรเลงจะเห็นว่าเพลงจะเข้าเพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ ผู้วิจัยพบลักษณะเฉพาะวิธีการบรรเลงและสำนวนกลอนต่าง ๆ รวม ๗ วิธีการบรรเลงและ ๖ สำนวนกลอน โดยสามารถสรุปลักษณะเฉพาะที่ปรากฏ ได้ดังนี้ พบลักษณะเฉพาะของวิธีการบรรเลงเดี่ยวจะเข้าเพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด ได้ดังนี้ วิธีการสะบัดสามเสียง พบ ๔๔ ครั้ง, วิธีการเปิดสายเอกเปล่า พบ ๑๓ ครั้ง, วิธีการสะบัดสองเสียง พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการดีดขี๊ พบ ๑๐ ครั้ง, วิธีการสะบัดเสียงเดียว พบ ๘ ครั้ง, วิธีการกรอแบบเชื่อมเสียง พบ ๓ ครั้ง และวิธีการรูดสายลด พบ ๒ ครั้ง พบลักษณะเฉพาะของสำนวนกลอนในเดี่ยวจะเข้าเพลงหกบท สามชั้น สำเนียงมอญ โดยเรียงจากลักษณะที่พบมากที่สุดไปถึ้น้อยที่สุด ได้ดังนี้ สำนวนกลอนเสียงซิดข้าม พบ ๒๔ ครั้ง, สำนวนกลอนการดีดสลับสาย พบ ๑๕ ครั้ง, สำนวนกลอนเสียงซิด พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนกึ่งเก็บกึ่งกรอ พบ ๑๑ ครั้ง, สำนวนกลอนวิถึลงเชื่อมต่อกัน พบ ๒ ครั้ง และสำนวนกลอนการเท่าเสียง พบ ๒ ครั้ง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้พบว่าเพลงเดี่ยวจะเข้มีมากมายหลากหลาย แต่เพลงเดี่ยวที่มีสำเนียงของชาติอื่นนั้นมีน้อยมาก จึงเห็นควรให้มีการส่งเสริมการสร้างสร้งผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ให้มีความหลากหลายของสำเนียงมากขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาวงการดนตรีไทยให้เกิดสิ่งใหม่เสมอ

บรรณานุกรม

ข้าคม พรประสิทธิ์. (๒๕๔๘). *การดีดจะเข้เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (๒๕๔๖). *การผูกกลอนเพลงของเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องสายของไทย*. หนังสือที่ระลึกส่งเสริมดนตรีไทยภาคใต้ ครั้งที่ ๑๖.

_____. (๒๕๕๕). *กลอนเพลงสำหรับจะเข้*. หนังสือโครงการประกวดดนตรีไทยระดับมัธยมศึกษาภาคเหนือ ครั้งที่ ๕ ซึ่งด้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

จรียา สันต์สวัสดิกุล. (๒๕๕๕). *การหัดจะเข้ในแบบคุณครูทองดี สุจริตกุล*. หนังสือที่ระลึกงานหนึ่งศตวรรษครูทองดี ศรีแผ่นดิน จัด ณ โรงละครแห่งชาติ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๕.

ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น. *การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของปี่พาทย์มอญ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ธนาธิป เผ่าพันธุ์. *ระเบียบวิธีการบรรเลงเพลงพระฉันทมอญ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

บรรพต โปทา. (๒๕๕๖). *วิธีการบรรเลงจะเข้ในวงเครื่องสายปี่ชวากรณีศึกษาทางรองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสิทธิ์ ถาวร. (๒๕๓๒). ม.ป.ท.. ม.ป.พ. ที่ระลึกในโอกาสแสดงมุทิตาจิตของศิษย์อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร วันเสาร์ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๓๒ ณ เรือนไทย ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พีระพล ปลิวมา. *ระเบียบวิธีการบรรเลงวงปี่พาทย์มอญ คณะพาทยโกศล ในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาดุริยางค์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๒.

มนตรี ตราโมท. (๒๕๔๐). *ดุริยางคศาสตร์ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: มติชน.

วรารักษ์ เชิดชู. *เพลงตับ"พิณทุกชนิดโรคมณีนิปฏิบัติ"*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.